

*Ёшлиқда
олинган билим
тошға үйилған
нақш қабидир.*

Хикмат

ОҚСАРОЙДА ҚАБУЛ

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 15 июль куни Оқсанорда Ҳалқаро ҳаваскор боксчилар ушумаси (AIBA) президенти Чинг-Куо Вунис қабул қилди.

Чинг-Куо Ву AIBA Ижроиия қўмитасининг Тошкентда ўтэгтган мажлисида иширтида этиш учун мамлакатимизга ташриф бўйорди. Мазкур спортфоруми Халқаро ҳаваскор боксчилар уюшмаси учун Бразилияда бўладиган Олимпигий ўйинларига тайёргарликнинг якуний босчики хисобланади.

Ушбу нуфузли халқаро ташкилот Ижроия кўмитаси мажлисининг Тошкентда ўтказилаётгани мухим воқеа бўлиб, бу жаҳон спортида Ўзбекистон алоҳида ўрин эгаллашини яна бир бор тасдиқлайди.

Чинг-Куо Ву мамлакати-
мизининг жаҳон спорт май-
донидаги обрўси ортиб бора-
ётганини юксак баҳолади.
Ўзбекистонда жисмоний
тарбияни оммалаштириш
ва болалар спортивни ри-
вождантириш масадаси

вожлантириш масаласы давлат сиёсати даражасында гүтарилган халкоро жамоатчиликка яхши маалум. Давлаттисиз раҳбарининг соғлом турмуш тарзини карор топтириш ва ҳар томонлама етүк ёшпарни вояға етказишга доимий фамхўрлик кўрсатаётгани, бу борада масқадли ишлар амалга оширилаётгани натижасида айни пайтда 6 ўйдан 15 ёшгача бўлгандар болалар ва ўсмирларнинг қарийб 60 физија спорт секцияларига чатномокла

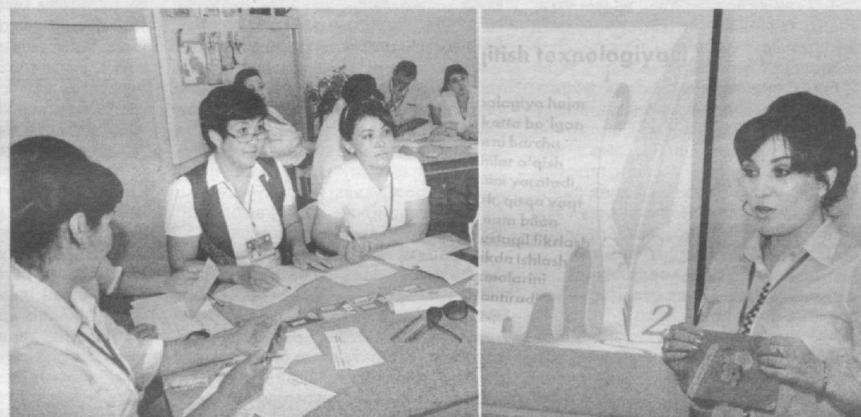
Ўзбекистонда мустақиллик йилларди профессионал спортчи, мураббий ва ҳакамларни тайёрлашибўйича самарали тизим яратилди. Бугун барча зарур техника ва услубий воситалар билан тъминланган саксондан зиёд спорт федерациялари фаолият кўрсатмода.

Мамлакатимизнинг барча ҳудудларида 51 мингдан ортиқ спорт иншоотлари бунёд этилган. Спорт турлари бўйича

Бошланғич таълим — бала ривожланишидаги энг мухим давр

Бошлангич таълим ўқитувчиларининг республика форумида бу даврда болаларга сифатли таълим-тарбия беришда кўл келадиган илғор тажриба ва методлар намойиш этилди

Мамлакатимизда бошланғич таълим тизимини яна-да такомиллаشتариш үкитувчиларнинг ўзаро таж-риба алмасиши, соҳага оид энг сўнгги янгиликлардан хабардор булишини таъминлаш, касбий маҳоратини та-комиллаشتариш мақсадидан шу йил 13—14 июль кунлари Тошкент шаҳрида Ҳалқ таълими, Олий ва ўрта маҳсул таълимий вазирликлари ҳамкорлигига “Бошланғич таълимий модернизациялаштирурлар” ўқув-тарбия жараёнсиифати ва самараодорлигини

"ошириш" мавзусида бошлангич таълим ўқитувчилари нинг форуми бўлиб ўтди. Форумда республикамизнинг барча худудларидан келган 400 нафарга яхин бошлангич таълим ва инглиз тили ўқитувчилари, виляят ва туман методистлари, худудий малака ошириш институтлари профессор-ўқитувчилари жойлардаги "Маҳорат мактаблари"нинг тренерлари, ҳамда дарслик муаллифлари иштирок этди.

Айтиш жоизки, мамлакативожи таълим-тарбия тизи

ми қай даражада сифатли ва мазмунли йўлга кўйилганига боғлиқдир. Шу боис тараққиётнинг “узбек модели”да таълим-тарбия тизимини модернизациялаш ва такомиллаштириш мухим ўрин эгаллайди. Натижада мустақиллик йилларida “Таълим тўғрисида” йонун ва Кадрлар тайёrlаш миллий дастури асосида мамлакатимиз таълим-тарбия соҳаси бутунлай янгича мазмун ва моҳият касб этди.

(Давоми 8-9-бетларда.)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНинг МАЖЛИСИ ТҮГРИСИДА АҲБОРОТ

2016 йыл 15 шулда **Вазирлар Маҳкамасининг мажлиси** бўлиб ўтди. Мажлисда жорий йилнинг биринчи ярим йиллигидаги республикани ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари мухокама қилинди ва республика Ҳукуматининг жорий йил 15 январдаги мажлисига Ўзбекистон Республикаси Президентин Ислом Каримов томонидан белгилаб берилган 2016 йилги иқтисодий дастурнинг энг мухим устувор вазифалари баҳжарилшини сўзсиз таъминлаш бўйича кўшимча чора-тадбирлар ишлаб чиқылади.

Мажлисда республика тармоқлари ва худудларни риза-вожлантириш асосий прогноз кўрсаткичларининг баъди жарилдиши, ишлаб чиқаришини таркибий ўзгартиртиш модернизациялаш ва диверсификациялашни тъмимлаш, саноат, муҳандислик, коммуникация ва ижтимоий инфратузилманинг ишга тушириладиган энг муҳим объектларини фойдаланишга топшириш, экспортга йўналтирилган маҳсулотлар

турлари ва ҳажмларини кенгайтириш, шунингдек, давлатнинг иқтисодиётдаги улшиниз изчил қисқартириш, хусусий мулкни янада ривожлантириш, хорижий инвесторларни акциядорлик жамиятларининг устав капиталларига жалб этиш, корпоратив бошқарувнинг замонавий методларини, энг аввало, янгидан ташкил этилган тузилмаларда жойлаштириш этиш бўйича дастурний чора-тадбирларнинг амалга

(Давоми 2-бетда.)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИННИГ МАЖЛИСИ ТҮФРИСИДА АХБОРОТ

(Давоми. Боши 1-бетда.)

Республикада амалга оширилаётган силохтоттарнинг натижадорлиги ва са-
мародорлиги умуман халқаро молия
интифутлари ва жаҳон ҳамжамияти
томонидан юқори баҳолманмоқда, жум-
ладан, бу жорий йилнинг 23-24 июни
да Тошкент шаҳридан ўн бешинчи юби-
ней саммити муваффакиятли бўлиб
утган Шанхай ҳамкория ташкилотига
азъо佐 давлатлар раҳбарлари томонидан
казандай кайд этиб ўтиди.

Мамлакатимиз Президентининг
Ўзбекистон Республикаси давлат мус-
тақилигининг 25 йиллигини нишон-
ашга тайёрларлик кўриш ва уни ўтка-
вишга бағишлиган карорида кайд
этилганидек, ушбу йилларда миллий
тиксидёт қарийб 6 бараварга ўсди.
Ўзбекистоннинг галла, ёқиличи-энерге-
тика ва транспорт-коммуникация мус-
тақилигига эришилди. Саноатнинг
тиксидётдаги улуши 34 фойзга, тай-
ёр маҳсулотларнинг экспорт таркиби-
даги саломги 70 фойздан зиёд ошиди.
Истемол товарлари ҳажми ахоли жон-
боши хисобига 7 бараварга, реал да-
ромадлар 12 баравардан ортиқ кўпай-
ди. Давлат бюджетининг 60 фойзидан
окориси ижтимоий соҳани ривожлан-
тиришга йўналтирилмоқда.

Иқтисодиётни ислоҳ қилишни, тарбииб ўзгартириш ва модернизация қилишини таъминлаш бўйича кўрилаётган чора-тадбирлар жорий йилларни биланччи ярим йиллиги якунлари бўйида ялпи ички маҳсулотнинг 7,8 фоизга ўсишини таъминлади. Саноат ҳажмапари 6,7 фоизга ўсади. Кўришиш ишларни ҳажми 17,5 фоизга, хизматлар ўргасидан ҳажми 12,9 фоизга кўпайди. Давлат бюджети ялпи ички маҳсулотни нисбатан 0,1 фоиз микдоридаги профицит билан ижро этилди. Инфляция даражаси прогноз параметрларидан ошмади.

Молия-банк тизими барқарорлугиниң үнада ошириш бүйічка күрілаёттап чораладырлар банклар жами капиталининг 22,3, фоизга да депозитларнинг 27,7 фоизга үсішини таымнанды, бу иктиесудемітті кредиттап ҳажмаларнинг 26,2 фоизга күпайышига күмаклашды. Барча банк кредитларнинг қарыйб 80 фоизи инвестиция мақсадларига берилған узок мүлддатты кредитларды.

Кишилк хўжалиги ишлаб чиқарилиши мондернизациялаш, диверсификација-лаш ва оптималлаштириш дастурий тарафдабирларини фаол амалга ошириш давом этитирилди. Мева-сабзавот маҳсулотлари етишишига давлат бургитаси жорий этилди. Гўза майдонларни кискартирилди, бўшаган майдонларни мева-сабзавот экинлари экилди. Кишилк хўжалиги маҳсулотлари ишлаб чиқариш хўжами 6.8 физига кўйлади.

Кўрилаётган тизимли чора-тадбирлар уйғалий ийл бошидан бўён 462,5 минг-я янги иш ўринлари ташкил этилди. Уларнинг 276,7 мингтаси ёки 59,8 физизи кишлек жойлардадир.

"Соғом онда шаарда йил" Даалат дастури доирасида оналык ва болаликтын мұхфаза құлыш, соғом вә хәр тоңнамалама камол топған авлодни тарбия таңнан тизимини янада мұстаҳкамшаш бүйірек көңгірдегі күннен күннен көздеңдіктер. Уларни молиялаштириш аяда манбалар хисобига 4,4 триллион сүмдән күтіп вә 111 миллион доллар никордира маблагғалайтапты.

Мұхомамалар давомыда вазирилердің, әмбасшылар, әкимдердің жаңылықтарын түсініп отырып.

ган күшимчы чора-табирилар комплексини ишлаб чиқыш ва амалга ошириши, шунингдек, энг аввало, иктисодид тармокларини таркибий ўзгартыриши, модернизациялашва диверсификациялаши чукурлаштириш, худудларни комплекс ривоҗлантиришинг қабул қылышаң уртака муддатли дастурларни ўзвақтида ва сифатли амалга ошириши хисобига келгуси йилда иктисадиёттинг баркэрор ишлешүү учун тайёргарлик ишларини ташкил этиши юзасидан аниқ вазифалар күйлиди.

“Ўзлаҳтасаноатэкспорт” холдинг компанияси ва “Ўзбекенгисланоат” акциядорлик жамияти раҳбарларининг эътибори, шу жумладан, ҳар ийли ўтказиладиган Ҳалқаро Ўзбекистон пахта ва тўкиматчилик ярмакаси доирасидаги борижий компанияларни — ҳаҷондаги этикаки тайёр маҳсулот ишлаб чиқарувчиларни биргаликда фолиягита жалб этишини тавминлаган ҳолда пахта толасини қайта ишлаш ҳамда тайёр тўкиматчилик ва тикчилик-трикотаж маҳсулотлари ишлаб чиқариш ҳизмаларини янада кўпайтириш бўйича таъсирчан чора-тадбирлар кўришининг зарурлигига қаратилиди.

Стратегик инвестиция лойиҳаларини жадал амалга ошириш ва жорий йилда ишга туширилдиган мухим объектларни хамда саноат кувватларини, мухандислик-коммуникация, йўл-транспорт ва ижтимоий инфраструктуруни ўз вақтида фойдаланишга топширишни сўзсиз таъминлаш масалаларни маълис қатнашчиларининг диккат-эътибори марказида бўлди. Қайд этиб ўтилдики, кўрилган чора-тадбирлар натижасида ўзлаштирилган инвестициялар ҳажмларини 11,8 фоизга, шу жумладан, хорижий инвестициялар ва кредитларни 17,2 фоизга кўпайтириш таъминланди. Жами киймати 1,9 миллиард АҚШ доллари бўлган 43 та ишлаб чиқариш объектлари фойдаланишга топшириди. Умумий киймати 3,4 миллиард АҚШ долларидан ортик бўлган 72 та янги инвестиция лойиҳаларини амалга ошириш бошланди. Махаллиглаштирилган маҳсулотлар ишлаб чиқариш ҳажмлари 1,5 барабарга ошиши таъминланди.

Фарғона водийси вилойяларини рес-
публиканинг бошқа ҳудудлари билан
тўридан-тўғри темир йўл орқали бо-
лайдиган, 19,2 километр узунликдаги
ноёб туннелга эга бўлган 123,1 кило-
метр узунликдаги электрлаштирилган
Ангрен-Пот темир йўл линияси ишга ту-
ширилди. Самарқанд-Бухоро темир йўл
линиясини электрлаштириш лойиҳаси
ниҳясига етказилимда. Узунлиги 1250
километрдан ортик бўлган кенг полоса-
ни тола-оптика алоқа линиялари барпо
эттилди. Ахолини рақамли телевидение
билин қарраб олиш дарражаси 68 фойзи-
га етказилди. Кишлак жойларда наму-
навий лойхалар бўйича 13 мингта якка
тартибдаги уй-жойни куриш ва фойдалан-
нишга топширишни жаддлаштириш
сабак таъсислари ёйинчалик.

Вазириллар, идоралар, хўжалик бирлашмалари, йирик корхоналар, маҳаллий ижро этувчи ҳокимият органлари раҳбарларининг эътибори, энг аввалио, маҳаллий, кишилкот хўжалиги ва бошчо ҳомашё ресурсларини чукур қайта ишлаш асосида юкори қўшилган қўйматли, рақобатбардош ҳамда ички ва ташки бозорларда талааб катта бўлган тайёр маҳсулотларни янги замонавий турларини ишлаб чиқарувчи юкори технологияли ишлаб чиқариш объектларини ўз вақтида ишга тушириши таъминлаш юзасидан уларнинг шахсан жавобгар эканликларига қаратилди.

Бир қатор вазирликлар, идоралар, хұжалик бирлашмалари, Қарақалпогыстан Республикасы Вазирлар Кенгаши

раҳбарларига, вилюятлар, туманлар ва шаҳарлар ҳоқимларига инфратузилмаларни, транспорт ва мухандислик-коммуникацияни курилишини ривожлантириш, худудларни ободонлаштириш дастурлида назарда тутилган лойихаларни амалга ошириши, шунгандек, шу йил 30 июнь я 1 июлда Сурхондарё ва Қашқадарё вилюяларига таширфи давомида Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов томонидан кўйилган вазифаларни ҳал этишин ўз вақтида таъминлаш бўйича аниқ топшириклар берилди.

Мажлисда экспорт килинадыган маҳсулотларнинг турлари ва ҳажмларини кенгайтириш, маҳаллий товарларни соғишишнинг янги хорижий бозорларини ўзлаштириш, шу асосида 2016 йилда, ай-никса, мева-сабзавот маҳсулотларини экспорт килиш прогноз параметрлари га сүзисиз еришишни таъминлаш бўйича кўрилаётган чора-табдирларнинг на-тижадорлиги пухта таҳлил килинди.

Кайд этилдики, жаҳон бозорларидан конъюнктуранинг нобарқарорлигига ва нокулиайлигига қарамай, экспортни кўпайтириш резервларини максимал жалб этиш, экспорт қилиувин корхоналарни фаол рағбатлантириш бўйича кўрилаётган чора-таддирлар экспорт хажмларининг жадал суръатлар билан ўсишини ва ташки савдо айланмаси-нинг ижобий сальдосини таъминлади. Ийл бошидан бўён илгари ўз маҳсулотларини экспорт қилимаган қарид 600 та корхона экспорт флаологияни жалб этилди, маҳсулотларнинг 208 та янги турларини экспорт қилиш ўзлаштирилди. Мева-сабзавот маҳсулотларини экспорт килишини кўпайтириш таъминланмосда,

Ушбу масалан мухомкама кишилди. Кичик бизнес ва хусусий таъминлаш субъектларни экспортни кўлпайтиришинг мавжуд резервларни сафарбар этиш бўйича аниқ вазифалар кўйилди. Кичик бизнес ва хусусий тадбиркорлик субъектларни экспортни кўллаб-куватлаш жамғарма-хамда «Ўзтадбиркорэкспорт» компанияси раҳбарларининг кичик бизнес субъектларини ва фермер хўжаликлари-ни экспорт фаолигига фаол жалб этишини таъминлаш, шунингдек, «Ўзбекозирокватхолдинг» компанияси ва «Ўзагроэкспорт» акциядорли жамияти раҳбарларининг энг аввало, якунига етадиган Халқаро мева-сабзавот ярмарасидан тузильтган шартномалар асосида янги ва қайта ишланган мева-сабзавот маҳсулотларни экспортга етказиб беришни кенгайтиришни таъминлаш юзасидан шахсий масъулиятни алоҳида таъкидлаб.

Мажлисда давлатнинг иктисодидёттади иштирокини тубдан кискартириш, давлат активлари ва улушларини хорижий инвесторларга сотиш хисобига хусусий мулкни жадал ривожлантириш хамда акциядорлик жамиятларида корпоратив бошқарувнинг замонавий методларини жорий этиши бўйича кўрилаётган чора-тадбирларнинг ҳолати ва натижадорлигига алоҳидаги эътибор берилди. Кайд этиб ўтилдики, жорий йилнинг биринчи ярим йиллиги мобайнида хусусий мулкка қарийбл 267,5 миллиард суммадордига инвестиция маҳбурятилари қабул қилган ҳолда 305 та давлат активлари сотиди. Ўтган даврда хорижий инвесторларга 30 та акциядорлик жамиятидаги улушлар сотиди. Устав фондларида давлат улушига эга бўлган акциядорлик жамиятлари сони 2015 йилнинг шу давридаги 374 та ўрнига 202 тагача кискарди.

Вазирликлар, идоралар, хўжалик бирлашмалари раҳбарларига акциядорлик жамиятларининг устав капиталларига

камиди 15 фоиз микдорида салохиятли хорижий инвесторларни жалб этиш ва 2015 йил ноябрь ойидаги Халқаро инвестиция форумида тузилган меморандумлар доирасида инвестиция лойихаларини амалга оширишни жадаллаштириш ишшарни фоаллаштириш топширги берилди.

Давлат рақобат күмітасыга манбаатдор вазириллар, иодоралар және хокимнамалар билан биргаликта акциялордик жаһияттарда корпоратив болашаруның замонавий методларини ҳамда ижро этиуви органлар фасилитеттері самарадорлығыннан ассоций қарастырыларынан жөрій күлиш вәв қўллашнинг шунингдек, "Ноль" кўймат бўйича сотиглан давлат муълки обьектларидан самарали фойдаланишининг ҳамда инвесторлар томонидан олинган инвестиция мажбуриятлари тўлиқ бажарилышнинг ҳолати юзасидан тизимили мониторинг олиб борилишини таъминлаш юкланди.

Мажлисдағалла ўрім-йілгіми яқнап таңқидій таҳлил қылғанды. Корал-қалғофистон Республикасы Вазирилар Кенгашы да виляяттар қохимликшары, шүннингдек, қышлак құжалигига хизмат көрсатувши иктисадиёт тамомларын разбартарыннан зерттебор күч да восита-ларни ғұзанды интенсив парваришишаш-га да хосил йиғим-теримига тайёрларлар күрши бүйнча чора-таддіблар комплек-сими таъминлашға йұнайтирилиши за-руолигига қарасты.

Мажлисда, шунингдек, давлатмиз раҳбари қарори асосида янгидан ташкил этилган Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёти университети фаолиятини ташкил этиш, шунингдек, Миллий университетда, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университетида ҳамда Тошкент давлат техника университетида таълим жаҳрарини янада тақомиллаштириши борасида белгилап берилган устувор ва зифаларни амалга ошириш бўйича кўшимча чора-тадбирлар муҳокама килинди. Бунда олий таълим мусассасидаги таълимнинг илм-фан билан ўзаро мустаҳкам алокасини илгор жаҳон тажрибаси асосида таъминлашга, шунингдек, иктиносидёт тармолкаларининг этиҳёйларига мувоффик холда ююрни ма-лакали кадрлар тайёрлаш сифати ва даражасини тубдан оширишга ҳам алоҳида тыйбидаги қараридаги

Мажлисда Узбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг 25 йиллигига тайёргарлик кўриш ва уни ўтказиш бўйича белгиланган тадбирларнинг баъжарилиши холати ҳам кўриб чиқилиди. Ушбу масалани муҳокама қилиш давомида вазирларлик, идоралар ва маҳаллий ижро этувчи хоҳимият органлари олдига Узбекистон Республикаси давлат мустақиллигининг 25 йиллигини муносиб кутиб олиш ва тантаналини нишонлаш бўйича ташкил-амалий, маданият-маврифий ва ахборот-тушунишириш тадбирларини сифатли амалга ошириш бўйича иш взафаласи кўйиди.

Кун тартибидаги масалалар бўйича Вазирлар Маҳкамаси комплекслари, вазирликлар, идоралар, ўжалик бирлашмалари, йирик корхоналар ва республика вилоятлари ўрхимликлари раҳблари-нинг хисоботлари эшлигинди. Республика ўхуматининг маҳқисига киритилган масалаларни муҳокама килиш якунлари бўйича тегиши қарорлар кабул килинди, уларда 2016 йилда мамлакатимизни ижтимоий-иктисодий ривожлантириш дастурининг энг муҳим йўналишлари ва устувор вазифалари амалга оширилишини сўзсиз таъминлаш юзасидан аниқ чора-тадбирлар белгиланди.

(Davomi. Boshi 5-betda.)

darsliklari har yili muqovalari yangilangan holda chop etiladi va ijara tizimi orqali barcha o'quvchilar qo'liga yetib boradi.

Darsliklarga musiqa tinglash, jamaa bo'lib kuylash, musiqa savodxonligi va ijodkorligi xususidagi ma'lumotlar bilan birga, milliy cholg'u asboblar to'g'risidagi ma'lumotlar, xalq namunalari hamda qo'shiqlarning notalari kiritilgan.

Jumladan, 1-sinf "Musiqa" darsligida "Biz musiqani sevamiz" mavzusiga oid kuy-qo'shiqlar yil fasillariga mos, bolalarning psixo-fiziologik xususiyatlari inobatga olingan holda berilgan. O'quvchilar bu qo'shiqlarni darsda, turli tadbirlerda kuylashi mumkin. Darslik bolalarga milliy cholg'ularimizni tanitishda muhim ahamiyatga ega. O'quvchilar milliy xalq kuy-qo'shiqlari namunalari tinglab, cholg'u asboblar yordamida musiqa jo'r-bo'ladi. Darslikdagi qo'shiqlar jamaa bo'lib kuylash malakasini shakkantirishga xizmat qilishi bilan diqqatga sazovor.

2-sinf "Musiqa" darsligi orqali o'quvchilar ijomchilik turlari (yakkanavozlik, jo'rnavozlik, cholg'uchilar va xonandalar ansambl), musiqaning ifoda vositalari (kuy, o'ichov usuli, dinamik belgilari, temp, repriza) haqidagi bilimlarga ega bo'ladi. O'zbek xalq kuylari namunalari bilan tanishib, bastakorlar hayoti va ijodi haqida qimmatli ma'lumot oladi.

3-sinf "Musiqa" darsligi o'quvchiga fanning biroz murakkab jihatlarini ochadi. Darslikda musiqa shakl va mazmuni, ansambl va uning turlari, xor va orkestr, oddiy musiqa shakllari, band va naqarat haqida ma'lumotlar berilgan.

Darsliklarda qo'shiqlar o'quvchilarning imkoniyati, ovoz diapazonlari aniq va mukammal rivojlanishini hisobga olgan holda ketma-ket berilgan.

Musiqa darsliklari o'quvchilarni musiqa sevish, milliy qadriyatlarimizni ardoqlashga o'rgatib, o'g'il-qizlarda Vatanga muhabbatni va ijodkorlik qobiliyatini oshirishga xizmat qildi.

An'anaviy avgust kengashlari sho'ba yig'ilishlarida o'qituvchilar bilan quyidagi vazifalarni belgilab olish tavsiya etiladi:

1. 2016-2017-o'quv yilida umumta'lim maktablarida foydalilaniladigan darsliklar, metodik qo'llanmalar va qo'shimcha adabiyotlar bilan tanishtirish.
2. "Mahorat maktablarida" o'quvchilar bilimida aniqlangan bo'shilqlarni to'ldirish va ularni bartaraf etish yo'llari bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish.
3. Jamaa bo'lib kuylashda qo'llanadigan samarali usullardan foydalananish bo'yicha tavsiyalar ishlab chiqish.
4. Musiqa tinglash madaniyatiga doir mashg'ulotlarda o'quvchilarni mustaqil ijodiy ishlashtisha yo'naltiruvchi usullarni qo'llash.
5. Musiqa savodxonligini oshirish bo'yicha xorij tajribasini o'rganish va amalda qo'llash.
6. Musiqa madaniyatni ta'limi sohasida yangilik yaratgan, mavzularni turli metodlar bilan samarali tashkil etган o'qituvchilarning ilg'or pedagogik ish tajribalarini o'rganish, hududiy xalq ta'limi boshqarmasi tomonidan va boshqa ta'limiy saytlarda ommalashtirish choralarini ko'rish yuzasidan fikrashish maqsadga muvofig.

Jismoniy tarbiya

Umumiy o'rta ta'lim maktablarida jismoniy tarbiya fanining o'qitilishidan asosiy maqsad, o'quvchilarni jismonan baquivvat, ruhan sog'gom, irodali etib kamolga yetkazish, harakat imkoniyatlarini kengaytirish, tashqi omillarning noqulay ta'siriga chidamlilagini oshirish, bolalar va o'smirlarga qunvoqlik, tetiklik bag'ishlashdan iborat. Shuningdek, bu fan orqali o'quvchilar shaxsiy va ovqatlanish gigiyenasi, kun tartibi, chiniqish, ertalabki badantarbibi hamda jismoniy sifatlarni rivojlantruvchi mashqlar to'g'risida bilimlarga ega bo'ladi.

O'quvchilar yugurish, sakrash, uлоqtrish mashqlari va sport turlarining texnik taktikasini bajarish orqali harakat faoliyatini hajmini kengaytirish, jismoniy sifatlar va ruhiy qobiliyatni shakkantirish, sport anjom va uskunalarini mustaqil o'rnatish hamda to'g'ri qo'llay bilish ko'nikmalarini o'zlashtiradi. Jismoniy tarbiya va sport bilan mutazam shug'ullanish bolalarda xalqaro sport musobaqlari g'oliblaridan o'mak olish, sog'gom turmush tarziga riyo etish, ma'naviy-ma'rifiy qadriyatlarini e'zozlash kabli jihatlarni shakkantiradi; o'quvchilarni yuksak axloqli, ma'naviyatlari, irodali, Vatanga sodiq o'g'il-qizlari etib tarbiyalaydi; kundalik turmushda uchraydigan ayrim holatlarda va hayotiy faoliyat xavfsizligini ta-minlashda nazariy va amaliy mash-

g'ulotlarda egallagan bilim, ko'nikma va malakalarini qo'llay olishga o'rgatadi.

Jismoniy tarbiya o'qituvchisining oldida turgan yana bir muhim masala — yangi o'quv yiliga tayyorgarlik davrida maktabdagi sport inventarlarning yetariligi va yaroqliliga e'tibor qaratishdir. O'qituvchilarin navbatda inventarlarni ko'zdan kechirib, o'quv yili uchun tuzgan taqvim-mavzular rejasiga asosan kamchiliklari yuzasidan murojaatnomasi va buyurtma tayyorlashi lozim. Shunda o'quv yili davomida o'quvchi ham, o'quvchilar ham DTS talabalarini bajarishda qiyinchiliklarga duch kelmaydi.

Jismoniy tarbiya darsidan ko'zlangan maqsadiga erishishning asosiy omili uni to'g'ri tashkil etishga bog'liq. Bunda jismoniy tarbiya fani o'qituvchilarini har bir darsni uch qismiga (tayyorlov, asosiy, yakuniy) bo'lishda vaqtini to'g'ri hisobga olishi va uchta asosiy vazifani qo'yishi lozim.

Tayyorlov qismi (10—12 daqiqa): o'quvchilarni saflash, navbatchining axborotini tinglash, shaxsiy gigiyenani tekshirish, mavzuga oid texnika xavfsizligi qoidalari bilan tanishtirish, saf, yurish va yugurish, umumiyy rivojlantruvchi mashqlarni bajarish asosida tashkil etiladi.

Asosiy qismi (20—25 daqiqa): sport turining qaysi yo'nalishi bo'yicha mavzuni o'zlashtirish belgilangan

bo'lsa, aynan shu yo'nalishni rivoj-lantirish bo'yicha mashqlar olib borish, boshqa mavzu yoki o'yinlarga chalg'imasislik.

Yakuniy qism (3—5 daqiqa): saflanish, nafas rostlash, diqqatni jamlash, o'quvchilarni rag'batlantirish, uyg'a topshiriq berishdan iborat.

Darsning maqsadiga erishish uchun o'quv materialini to'g'ri tanlash, o'quvchilarning bilim saviyasini hisobga olish, dars jarayonida qo'llanadigan jihozlarning yetarilishi bo'lishi va o'z o'rniда samarali foydalaniishi, o'qituvchining turli interfaol va interaktiv metodlarni bilishi, dars jarayonining loyihasi va dasturini to'g'ri tuzishi, zamoniy pedagogik texnologiyalarni o'z o'rniда qo'llay olishi muhim hisoblanadi.

Jismoniy tarbiya darslari asosan amaliy mashg'ulotlardan iborat bo'lgani bois fanni o'qitishda "Musobaqa", "Ko'rsatmai", "O'yin" kabi metodlardan keng foydalananish tavsija etiladi.

Jumladan, "**Musobaqa**" usulida sinfdagi o'quvchilar jamaolarga bo'linib, ular o'rtasida spartakiada (qunvoq startlar, harakatlari, milliy va sport o'yinlari) ko'rinishidagi belashuvlari tashkil etiladi. Bu usul o'quvchilarda jismoniy sifatlarni va harakat tizimlarini rivojlantririb, o'g'il-qizlarda g'oliblik uchun kurashish, ya'ni maqsadga erishish ruhini oshiradi; bu usul mashg'ulotning samarali o'tishi va o'quvchilarda fanga qiziqishni yanada oshirishga qaratilgan.

"O'yin" usuli harakatlari, milliy va

sport o'yinlarining texnik elementlari asosida tashkil etilib, jismoniy tarbiya mashg'uloti jarayonida keng qo'llanadi. Boshqa usullarga nisbatan ushbu usul ko'plab afzalliklarga ega. Ayniqsa, boshlang'ich sinf o'quvchilarini mashg'ulotga jaib etish hamda darsga qiziqirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

"Ko'rsatmai" usuli o'qitilishi murakkab bo'lgan sport turi elementini o'rgatishda qo'llanadi. Bunda o'qituvchi bajarilishi lozim bo'lgan mashq elementini biror-bir o'quvchi yordamida (yoki mustaqil ravishda) ko'rsatadi.

O'quvchilarning jismoniy tarbiya faniga qiziqishini yanada oshirish maqsadida sport turlari, sportimiz iftixorlari, jahon musobaqalari natijalari yoki "Umid nihollari" musobaqalari haqidagi ma'lumotlarni axborot-kommunikatsiya texnologiyalari yordamida o'rgatish maqsadga muvofig. To'garaklarda sport turlari xususidagi ma'lumotlarni yanada kengroq yoritish ham mumkin. Dars mavzusining axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalangan holda tushuntirilishi o'quvchilarning bilim samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Jismoniy tarbiya darslarini o'qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan qayerda va qanday foydalish mumkin?

(Davomi 11-betda.)

Бутун меҳрим, иқтидорим сенга, она юрт!

— Қизим фан олимпиадасида албатта голиб бўлади.
— Тўғри, у иқтидорли, мактабда ҳам, академик лицейда ҳам аъло баҳоларга ўқиди. Аммо бу республика фан олимпиадаси, унда энг сара билимдонлар қатнашади. Уларнинг орасида оддий бир қишлоқ қизининг...
— Онаси, қизимиз ҳеч кимдан кам эмас, билимдонликда...
Карасин, телефон жиринглайти!
— Алло, алло, ассалому алаїкум, онажон! Дадам ҳам шуревордам!!!
— Ҳа, ҳа қизим, мен ҳам эшитаялман, гапирақол!
— Дадажон, онажон... мен голибман, биринчи ўринни олдим!!!
— ... Ахир мен нима дегандом, онаси! Қизим ҳеч кимдан кам эмас, энг билимдон, демаганимидим! Табриклийиз, қизим, табриклийиз...

Қизи, Нигора Тошмуродованинг пойтахта Республика фан олимпиадасининг якуний босқичига кузатган ота-она-нинг тортишигува биргина қўнғироқ ана шу тарзда нуқта ўқиди. Хонадон бир зумда хурсандчилликка тўлиб кетди.

Самарқанд давлат университети қошидаги 1-академик лицеи ўқувчиси Нигора Тошмуродова академик лицеи ва касб-хунар коллежлари ўқувчилари ўртасида ўтказилган Республика фан олимпиадасида она тили ва адабиёт фанини узлаштиришга кириди.

бўйича қатнашиб, биринчи ўринни эгаллади.
У Пайариқ туманинди 74-умумталим мактабида таълим-тарбия олди. Болалигидан ота-онаси ва, айниқса, бувиси Турсунтош ая унинг қалбидаги китобга меҳр ўйғотди. Устоzlари Шавкат Муродов, Салима Одилова, Зарина Курбонованинг фамхўрлиги ва кўмагидаги умумталим фанларини пухта ўзлаштириди. Айниқса, адабиётни чукур ўрганди. Абдулла Қодирий, Чуллон, Абдулла Қадҳор, Ҳамид Олим-

жон, Зулфия каби ўзбек адабиётининг ёркин вакиллари асрларини севиб мутолаа килди. Адабиётга бўлган катта қизиқиши унинг жахси кўлларига қалам тутқазди. Н. Тошмуродованинг шеърлари республика ва вилоят газеталаридаги эълон килинди. 2012 йили ёш ижодкорнинг «Кўнгил, кў-

Faxr

шиғи» номли илк шеърий тўплами нашр этилди.

Нигора Тошмуродованинг академик лицеидаги таълим олиши иқтидори ва имкониятларини янада кўпроқ намоён этиши, шакллантириши учун замин яратди. Ўқиш билан бирга ва вилоятга ҳамда республика миқёсигида турил иншолар танловида иштирок этди. Мисол учун, Республика Мавзаният тарбибот маркази томонидан ўтказилган «Ватанинга таянч бўламан!» номли иншолар танловида қатнашиб, «Эзги фор тарбиботчи» номинацияси бўйича голиблини кўлга киритди. Бундан ташкари, «Юксак маънавият-

ли авлод», «Ораста қизлар», «Юрт келажаги» каби республика кўрик-танловида фестивалларида қатнашиб, соринли ўринларни эгаллади. Академик лицеидаги Келдиёр Жўраев кўмагидаги она тили ва адабиёт фанини пухта ўзлаштиришга кириди.

— Нигора Тошмуродованинг кунин ёки байрам кунлари яқинларим менга қандай китоб совга қилар экан, деб сабрсизлик билан кутардим, — дейди Ниғора. — Боиси, менга энг яхши совга китоб эканини улар жуда яхши билишарди. Айни пайтга қадар уйимизда ўзбек ва жаҳон адабиётининг энг сара асрларни, ўзим қизиқи-кан фанлар бўйича зарур адабиётлар тўплланган мульжалоз кутубхона ҳам ташкил қилдим. Эришайтган ютуқларим китоб билан садоқатли дўст тутнинганим, устоzlаримнинг берган таълим-тарбияси натижаси, деб биламан!

Нигора Тошмуродова каби билимга чанқоқ ўшларимизнинг сафи кун сайнен кенгайб бораётгани сир эмас. Бу, шубҳасиз, мустақилликнинг даст-

лабки йилларидан оларга яратилётган кулай имкониятлар, Юртбомизининг ғамхўрлиги натижасидир.

— Набирамга қараб ҳавасим ортади, ёшлигимга қайтгим келади, — дейди Ниғоранинг бувиси Турсунтош ая Раҳимова. — Бизнинг давримизда бундай имкониятларни хатто хаёлга келтириш мушкул эди. Мактаблар жуда эски бинода, таъмилтардаги ўзлаштиришларни ортада қолди. Оллоҳга шукур, ўз тақдиримизни ўзимиз белгилапмиз. Фарзанду набираварларимиз барча имкониятларга эга энг замонавий ўқув хоналарида, малакали устоз-мурраббийлардан сабоқ олиша япти. Уларнинг икболи порлок, албатта.

Дарвоқе, Нигора Тошмуродова берилган имтиёздан фойдаланиб, янги ташкил этилган Алишер Навоий номидаги Тошкент давлат ўзбек тили ва адабиёт университетида ўқишини давом этиширга истагида. Келгусида адабиёт йўналишида илмий изланишлар олиб бориб, ушбу фан ривожига, мамлакат тараққиётига хисса қўшадиган салоҳияти мутахассис ўзлаб ётишишини мақсад қилган.

**Ҳаким ЖЎРАЕВ,
«Ma'rifat» мухбари**

Тўқис шарт-шароит ва имкониятлар ўкувчиларнинг ўқиб-изланишларида намоён

Нукус шаҳридаги Маданият ва санъат касб-хунар коллежи ҳақиқий мънодаги истеъоддии ёшлар маскани. У ерга борсангиз турли кўй-кўшиклар қалбинизни жунбушига келтиради, кўли гул ўшларнинг яратган асрларни кўзини кувнатади. Бу маскандаги шодлик бор, бахт бор. Ноҳ, ўқувчи, ноҳ ўқитувчи бўлсин, кўнглида илҳом, ёшлик шижоати жўш уриб турганини кўрасиз.

— Коллежимизда 293 нафар юкори малакали педагог фаолият юритмокда, — дейди коллеж директорининг маънавий-маърифий ишлар бўйича ўринбосари Баҳтиёр Қайилов. — Улар орасида ўзбекистон ва Коракалпогистон таълим ахлати, ҳақиқий бахшиси, ҳақ жиҳозлар, ўқус куроллари, замонавий мусиқа асбоблари билан таъминланган. Бой китоб фондига эга ахборотресурс маркази ўқитувчи ва ўқувчилар хизматида. Марказ ходими Гулдахрия Йўлдошева «Энг яхши АРМ мутахассиси» танловининг Республика босқичи галиби хисобланади. Спорт соҳасида ҳам кўлга киритган ютуқларимиз анча. Таълим муссасасизда 10га яқин спорт тўғараги ишлаб туриди.

Ҳақиқатан ҳам мазкур таълим муссасасизда ёшлар учун яратилган бекиёс шарт-шароитлардан унумли фойдаланиб, қатор ютуқларни кўлга киритаттаган ўйигт-қизлар талағайна. Ўқувчилардан 4 нафари Зулфия ноҳидаги давлат мукофоти соҳиби ва ўнга яқин «Юрт келажаги» ва кўллаб Республика, ҳақиқатида

лар голиблари етишиб чиқди. Масалан, 2015 йили «Созлар навоси» ёш мусиқа ижрочилари Республика кўрик-танловида көзлаб оларни беш нафар ўқувчиси ишлайди. Биринчи ўринни кўлга киритди. «Юксак маънавиятлари авлод» танловида эса Исо Калашбеков биринчи ўринни эгалади. Шулар катори Қажимухан Жалғасбов «Ёшлик завки» балет ва замонавий ракс ижрочиларининг Республика танловида «Оригинал фоя учун» номинацияси сориндори бўлди. Шу йили «Юрт келажаги» танловининг Республика босқичида уч нафар ўқувчи юкори ўринларни кўлга киритишиди.

— Нукус маданият ва санъат коллежи иқтидорли ёшлар макони, — дейди академик хонандалик (вокал) бўлими ўқувчи Ақилбек Пиззов. — Дўстларингиннинг интилишларини, кўлга киритаётган ютуқларни кўриб, сен ҳам улардан ибрат оласан, ўз устингда янада кўпроқ ишлайсан. Мен ҳам устоzlарининг кўллаб-куватлаши, берган таълим-тарбияси натижасида кўллаб танловларда иштирок этиб, юкори натижаларни кўлга киритдим. 2013-2014 ўқус йилда рус маданияти маркази томонидан ўтказилган «ХХ аср романслари» танловида 2-ўринни, 2015 йил 18-20 октябрь кунлари Қозғистон Республикаси Чимкент шаҳрида ўтказилган XXIII «Қозғистон романсиадаси» танловида 1-ўринни ва Москва шаҳрида бўлиб ўтган «Рус романслари» ёш ижрочилар танловида иккичи ўринни эгалладим. «Эътироф – 2015» танловида «Йилинг энг яхши опера ижрочиси» номинациясига муносаб топлишиум ҳақиқимизни менга билдирган юксак ишончи намунаси бўлди.

Ақилбек айтганидек, бу коллежда

да, биринчилик, албатта бўлади. Масалан, Элликъалъада ўтказилган «Нафосат – бўйтоним маним» танловида коллежнинг беш нафар ўқувчиси ишлайди. Олдинги арава қайдан юрса, кейингиси ҳам шу йўлдан юради, деганларидек, агар биз хотага йўл кўйиси, кейинги авлод ҳам янгилиши мукаррар. Яна бир гап: «Мусиқа яхши маънода янгиликка кам эхтиёж сезади, у қанчалик эскирган сари, одамлар унга қанчалик кўниккан саин, таъсирни шунчалик ортиб бора-веради». Яни, миллий кўшикларимиз, миллий ҳақиқий созлар давомиди пишиб этилган ҳақиқий санъат асрларидир. Бу беъз меросни соғ ҳолида сақлаб қолиш зарур. Агар ўзгаришири киритишни хоҳласак, кўшиқ ёки асар таркиби бузмасдан, факат унга кўшимча килиш ўринли, деб ўйлайман. Чунки неча асрлардан бўён авлоддан-авлодга ўтиб келётган бой меросимизни соғ ҳолида кейинги авлодларга етказиш керак. Бу меросида ота-бобарларимиз кўзи, сўзи, ақли, бой ҳаётини таърибаси мусасаси. Тарбиянинг энг етгу – тўйугулар тарбияси, деб тан олинган экан, иқтидор эгалари доимо халқни тарбиялаб келган. Миллӣ кўшикларимизда инсон хисларини ўйғота оладиган, одамларни яхшиликка, буюқ келажакка чорлайдиган куч бор. Шу боис уларни шунчаки ижро этиб бўлмайди. Юрак керак! Юрагида чўғи бор инсонларигина ёнб յашашга, булик ишларни килишга қодирдир!

Ёшпарнинг севимли устози Тенел ака ўз соҳага қадам кўйган инсон масъулиятин ҳис килиши керак. Айниқса, ҳақ мероси ҳақида сўз кеттганда хато килишига ҳақкимиз йўқ. Олдинги арава қайдан юрса, кейингиси ҳам шу йўлдан юради, деганларидек, агар биз хотага йўл кўйиси, кейинги авлод ҳам янгилиши мукаррар. Яна бир гап: «Мусиқа яхши маънода янгиликка кам эхтиёж сезади, у қанчалик эскирган сари, одамлар унга қанчалик ортиб бора-веради». Яни, миллий кўшикларимиз, миллий ҳақиқий созлар давомиди пишиб этилган ҳақиқий санъат асрларидир. Бу беъз меросни соғ ҳолида сақлаб қолиш зарур. Агар ўзгаришири киритишни хоҳласак, кўшиқ ёки асар таркиби бузмасдан, факат унга кўшимча килиш ўринли, деб ўйлайман. Чунки неча асрлардан бўён авлоддан-авлодга ўтиб келётган бой меросимизни соғ ҳолида кейинги авлодларга етказиш керак. Бу меросида ота-бобарларимиз кўзи, сўзи, ақли, бой ҳаётини таърибаси мусасаси. Тарбиянинг энг етгу – тўйугулар тарбияси, деб тан олинган экан, иқтидор эгалари доимо халқни тарбиялаб келган. Миллӣ кўшикларимизда инсон хисларини ўйғота оладиган, одамларни яхшиликка, буюқ келажакка чорлайдиган куч бор. Шу боис уларни шунчаки ижро этиб бўлмайди. Юрак керак! Юрагида чўғи бор инсонларигина ёнб յашашга, булик ишларни килишга қодирдир!

Ёшпарнинг севимли устози Тенел ака ўз соҳага қадам кўйган инсон масъулиятин ҳис килиши керак. Айниқса, ҳақ мероси ҳақида сўз кеттганда хато килишига ҳақкимиз йўқ. Олдинги арава қайдан юрса, кейингиси ҳам шу йўлдан юради, деганларидек, агар биз хотага йўл кўйиси, кейинги авлод ҳам янгилиши мукаррар. Яна бир гап: «Мусиқа яхши маънода янгиликка кам эхтиёж сезади, у қанчалик эскирган сари, одамлар унга қанчалик ортиб бора-веради». Яни, миллий кўшикларимиз, миллий ҳақиқий созлар давомиди пишиб этилган ҳақиқий санъат асрларидир. Бу беъз меросни соғ ҳолида сақлаб қолиш зарур. Агар ўзгаришири киритишни хоҳласак, кўшиқ ёки асар таркиби бузмасдан, факат унга кўшимча килиш ўринли, деб ўйлайман. Чунки неча асрлардан бўён авлоддан-авлодга ўтиб келётган бой меросимизни соғ ҳолида кейинги авлодларга етказиш керак. Бу меросида ота-бобарларимиз кўзи, сўзи, ақли, бой ҳаётини таърибаси мусасаси. Тарбиянинг энг етгу – тўйугулар тарбияси, деб тан олинган экан, иқтидор эгалари доимо халқни тарбиялаб келган. Миллӣ кўшикларимизда инсон хисларини ўйғота оладиган, одамларни яхшиликка, буюқ келажакка чорлайдиган куч бор. Шу боис уларни шунчаки ижро этиб бўлмайди. Юрак керак! Юрагида чўғи бор инсонларигина ёнб յашашга, булик ишларни килишга қодирдир!

Ёшпарнинг севимли устози Тенел ака ўз соҳага қадам кўйган инсон масъулиятин ҳис килиши керак. Айниқса, ҳақ мероси ҳақида сўз кеттганда хато килишига ҳақкимиз йўқ. Олдинги арава қайдан юрса, кейингиси ҳам шу йўлдан юради, деганларидек, агар биз хотага йўл кўйиси, кейинги авлод ҳам янгилиши мукаррар. Яна бир гап: «Мусиқа яхши маънода янгиликка кам эхтиёж сезади, у қанчалик эскирган сари, одамлар унга қанчалик ортиб бора-веради». Яни, миллий кўшикларимиз, миллий ҳақиқий созлар давомиди пишиб этилган ҳақиқий санъат асрларидир. Бу беъз меросни соғ ҳолида сақлаб қолиш зарур. Агар ўзгаришири киритишни хоҳласак, кўшиқ ёки асар таркиби бузмасдан, факат унга кўшимча килиш ўринли, деб ўйлайман. Чунки неча асрлардан бўён авлоддан-авлодга ўтиб келётган бой меросимизни соғ ҳолида кейинги авлодларга етказиш керак. Бу меросида ота-бобарларимиз кўзи, сўзи, ақли, бой ҳаётини таърибаси мусасаси. Тарбиянинг энг етгу – тўйугулар тарбияси, деб тан олинган экан, иқтидор эгалари доимо халқни тарбиялаб келган. Миллӣ кўшикларимизда инсон хисларини ўйғота оладиган, одамларни яхшиликка, буюқ келажакка чорлайдиган куч бор. Шу боис уларни шунчаки ижро этиб бўлмайди. Юрак керак! Юрагида чўғи бор инсонларигина ёнб յашашга, булик ишларни килишга қодирдир!

Несибели МАМБЕТИРЗАЕВА,
“Ma'rifat” мухбари

Мехр оғушидаги кичкитойлар

Озод ва обод дийримизда шундай тамоил бор: ёч ким меҳр-этибордан четда қолмасин. Амалда ҳам шундай. Бу юртда ҳар бир бола азиз, ҳар бир кичкитой эъзозда.

Наманган шаҳридаги 57-максус мактабчага таълим муассасасидаги ўғил-қизларга ана шундай меҳр ва этибор кўрсатилимоқда. Ирсий ёки бошқа сабаблар билан ақлий, руҳий ривожланиши суст, таянч-харакат аъзоларида нуқсони да болаларни даволаш ва тарбиялашга йўналтирилган муассасада ёзги айвончалар, ёпиқ спорт зили, бассейн, ички ювишиш хоналари, кенг ва ёруғ машгулот хоналари ҳамда ёткоҳоналар мавжуд. 120 нафар тарбияланувчуни ўз барига олган масакандаги барча шарт-шароит муҳайё этилган.

— Тиббий-педагогик ташхисга бинон келадиган, руҳий ва аклий ривожланишидан ортда қолаётган, таянч-харакат аъзоларида нуқсон аниқланган болалар билан ишлаймиз, — дейди 22-ММТМ мудираси Фарида Темурбўлатова. — Максадимиз уларга коррекцион таълим бериш асосида соглем тенгдошлари сафига қўшиш. Бу жуда серзахмат ва масъулиятни вазифа. Педагог ва дефектологларимиз ҳар бир тарбияланувчига меҳр улашиб, гоҳо 4-5 йиллаб яккама-якка шугуфланишига тўғри келади.

Ҳакиқатан ҳам, идроки, жисмоний ривожланиши суст кичкитойни тарбиялаш, вужудидаги нуқсонини бартараф этиш учун мутахассис катта меҳнат, билим ва тажриба сарф этади. Замира Невматуллаева, Нодира Аскарова, Мухайё Қаюмова каби тар-

биячилар, Фотима Тўрабоева, Оксана Ромадова ва Мафтұна Холматова каби дефектологлар меҳнати билан ўтган ўкув юли бошидан ҳозиргача 96 нафар бола муассасада даволаниб кетди.

— Дефектологларимиз ақлий ва руҳий ривожланишидан ортда қолган болалар билан ишлашда самара берадиган ўндан ортиқ, машгулот ишламалари ва методик тавсиялар яратган,

— дейди методист Васиди Нурматова. —

Оксана Ромадованинг "В гости к бабушке", Мафтұна Холматованинг "С товуши автоматизацияси" мавзусида тайёрлаган машгулот ишламалари шулар жумласидан.

Бу ерда согломлаштириш тадбирлари ҳам изчил амалга оширилмоқда. Иккни шифкор ва иккни ҳамишира болажонлар саломатлигини муҳофаза этишини ўйлашади. Фитобар маҳсулотлари, ошхонада тайёрланыётган таомлар, озиқ-овқат сифати алоҳида назоратга олинган.

Муассасада тарбияланувчилар ақлий ва жисмоний имкониятлари, қизиқицлари, иктидорига мос тўгаракларга жалб этилган. "Санъат ғунчалари", "Софломжон-полвонжон", "Моҳир кўллар" тўгаракларида кичкитойлар ракс, спорт ва кўл меҳнати бўйича илк кўнкимга ортиришаётган. Муҳими, тарбичилар болажонларга кўмак берисида муолажалар билан чекланмай, уларнинг руҳини кўтариш, ўксис дилларига кувонч бахш этиши, келажакка ишонч туддиришига ҳам интилаётir.

Фанишер АКБАРОВ,
«Ma'rifat» мухбири

Maktabgacha ta'l'm

Каттакўргон шаҳридаги таълим мусассасалари бундан чорак аср аввалинг ҳолатидан бутунлай бошқача кўриниш касб этган. Бир-бираидан чиройли, ҳашаматли, барча кулайликларга эга мактабгача таълим муассасаси, мактаб, коллеж ва академик лицейларда ўқиётган ўғил-қизларимизни кўриб мамнун бўласан киши.

5-ёрдамчи маҳсус мактаб-интернат ҳам давлат дастурига асосан 2015 йилда қайта курилиб, замонавий ўкув масканига айлантирилди. Бунга 3 миллиард 200 миллион сўм маблағ сарфланди. 220 ўринли ўкув биноси, ошхона ва ёпиқ спорт зали капитал таъ-

нафар дефектолог ўғил-қизларга астыойдидан таълим-тарбия бермокда.

Савоб ишни ҳар ким, ҳар куни килиши керак. Интернатта ҳомий ва тадбиркорлар томонидан ҳам бегараз ёрдам кўрсатилимоқда. Муассасага бирон ёрдам керак бўлса, ҳомийлар ва тадбиркорлар кўмакка шай. Шаҳар прокуратуроси ходимлари томонидан амалга оширилаётган хайрли ишлар бунга яқол мисолдир. Прокуратура ташаббуси билан мустақилигимизнинг 25 йиллигига бағишилаб ўтказилган "Хеч

Хомийлар ҳамиша ёрдамга шай

ким меҳр ва этибордан четда қолмасин" шиори остидаги тадбир кўтарики руҳда ташкил этиди.

Хомийлар кўмаги ҳакида гап кетса, "Каттакўргон ёф-мой" АЖ жамоасининг беминнат, бегараз кўмагини алоҳида таъкидлаш керак. Акциядорлик жамияти ходимлари умумхалқ байрамларида муассасага ташриф буюриб, ўкувчиларга сова-салом, ўкув куроллари, спорт жиҳозлари тақдим этмоқда. Яқинлашиб келаётган 2016-2017 ўкув йилида ҳам ҳамкор ташкилот ва хомийлар тарбияланувчинарни ижтимоий ҳётта тайёрлаш, турли мъявнив-маърифий тадбирлар ўютишига бош-кош бўладилар.

Мамадали ЭРГАШЕВ,
Исматулла УМАРОВ

мирланди. Маймурият биноси, 4 та меҳнат хонаси ва 100 ўринли ётоқхона янгидан курилди.

Мактаб-интернатда Самарқанд виляятининг 7ta туман ва шаҳаридан келган 183 нафар тарбияланувчининг билим олиши, жисмонан чиниқиши, қобилиятини ўстириши учун барча шароитлар мухайё этилган.

35 нафар ўқитувчи ва тарбиячя, 5

келади. Ўқитувчи ҳам, синфдошлари ҳам уларнинг фикрини маъқулашни шарт. Одатда шўх, тиниб-тинчимас ўқувчилар кўпроқ эркалини килишиади. Бундай вазиятда уларни тўғри йўлга солиши учун ижобий ҳаракатларини рағбатлантириб, тенгдошларига ўрнан қилиб кўрсатиришман. Синфдаги гулларга сув кўйиб, хона тозалигига хисса қўшадиган ўкувчина "ораста қизим", ободончилик ишларида фаол иштирок этган болани "мехнаткаш болам", ёзма иш ва дарс жарёнида фаол иштирок этганини эса "билимдон ўқувчим" деб эркалатсанам.

Онасининг ортидан дод солиб йиглаб қоладиган бундай эркатолайор билан эркатоланини кўпашадиган кўпроқ гапиришни килишиади. Аммо 15-16 ўсли болани "бўталомгом-тойчигом" деб эркалата олмайсиз-ку. Бундан у нокулий ахролга тушиши мумкин. Мактабга эндиғина чиккан болакайнай рағбатлантириб ёки бажараётган яхши ишига қараб эркалалаш саломланишига мурасабат беради. Орикка эркалини килишиади.

— Гуруҳимда ўтизга яқин тарбияланувчи бор, — дейди Тошкент шаҳридаги 81-мактаб ўқитувчиси Навбахор Кароматуллаева. — Синфимда 34 нафар ўкувчи бор, ҳар бирининг феъл-атвори ўзиға хос. Кимидир тез аразлайди, бошқаси тўплончи. 6-синфа гаптаган ўзокка чўзилиб, бальзан касал бўлиб қолишини инобатга олсан, у билан бирдан жиддий муносабат

диққат марказида бўлгиси

Эркаласа онаси, талтаяди боласи

— Қизалогим, кўғирчом, оппогим, туракол, энди, — дейи она тўрт ёшли қизчасин эртага тонгда ўйгота бошлиди.

— Яна озигина ухлай.

Қизалоқ кўзини очмай, у томонига ағдарилади.

— Бўлақол, қизим, боғчага кеч қоламиз!

— Яна эркалат-инг!

— Вой, ўзимнинг эрка-тойим-эй, ақлли қизим, доно қизим!

Барчамизга таниш манзара. Фарзандини қайси ота-она эркаламайди. Эркалатишнинг меъёри борми? Умуман, болани қаҷон ва неча ёшгача эркалатиш керак?

Беш ёшли болакай ҳар куни онаси билан дўконга киради. Агар бирон ширинлик ёки ўйинчени кўриб қолса тамом, "олиб берасиз" деб туриб олади. Олиб беришса-ку хўп-хўп, агар бининг иложи бўлmas... Рўзгора бу ўлааман деб пул олиб чиқсан бечора она хижолат. Таниш-нотанишнинг олдида фарзандини на тартиби чакира олади, на унинг талабини бажаради. Ёши каттароқ бир аёл "Болани ҳадеб эркалатишнинг оқибати шундай бўлади", деса, бошқаси "Бу ҳали бола-ку, уришгани тушунармиди?" дейи фикр билдиради.

Японлар беш ёшгача болани "пошшо" деб биладилар. Биз ўзбекларда ҳам шундай. Бу ёндашув тўғри-

дан-тўғри қабул қиласди. Байзан кўча-қўйда, асосан, ёш оналарнинг фарзандларини "асалкам", "айқуҷам", "мушукчам", "канфеткам" деб эркалётганни кулоқча чалинади. Ўйлаб кўрилса, бу каби сўзларнинг бола онига ёч қандайди самарали таъсири йўқ. Агар бола ота-онага бўйсунмай ёки гапига кулоқ сомлай кўйса, демак эркалаклик мөвбәридан ошган.

Айрим ота-оналар фар-

Sizga gapim bor

зандининг ўзбошимчалик билан айтиётган гапи ёки килигини фарзандларни гапиришади: "Ўғлим шу қадар қайсарки, битта гапида туриб олса, на отасининг, на меннинг айтганини киласди", "Қизим шундай маҳмадона, бирор кийм, ёки ўзинчок ёки қолса тамом, оддирманга гапчунча отасига тинчлик бермайди". Психолог бу ҳолати ортиқча эркалини натижаси эканини таъкидайди.

— Гуруҳимда ўтизга яқин тарбияланувчи бор, — дейди Учтепа туманидаги 341-МТМ тарбиячиси Дилдора Мирзарахимова. — Ҳар бир мулокотга кириша олгунга қадар эркалашнинг маъно-мазмунини англамайди. Уч-уч ярим ёшдан бошлаб ота-онаси уни қандайди сўз билан эркалалашни тушуна бошлиди. Ўгил болани "тойчигом", "арслоним", "половоним", қизларни эса "дено қизим", "зебо қизим", "кора қўзим", "ширин сўзим" каби маъноли сўзлар билан эркалатиш мақсадга мувофиқиди.

Дарҳакиат, бола катталар томонидан айтилаётган ҳар бир яхши-ёмон сўзни тўғри-

урнатмаслик керак. Биз тарбичилар ҳамма болага бирдек этибор бера олмаймиз. Машгулот ёки сайр пайти эрка болага тортинчок ўртоғини шерик қиласмиш. Улар бир-бираини "тўлдириб" туришади. Яна бир жиҳати, эрка болани дакки-дашном билан йўлга соламан деб овора бўлмаслик керак. Уларни факат меҳр билан тўғри йўлга солиши мумкин. Онасининг ортидан дод солиб йиглаб қоладиган

бундай эркатолайор билан эркатоланини кўпашадиган гапиришни килишиади. Кундан-кун улгайб бораётган фарзандингизга караб, кўзингиз кувнайди. Аммо 15-16 ўсли болани "бўталомгом-тойчигом" деб эркалата олмайсиз-ку. Бундан у нокулий ахролга тушиши мумкин. Мактабга эндиғина чиккан болакайнай рағбатлантириб ёки бажараётган яхши ишига қараб эркалалаш саломланишига мурасабат беради.

Фарзанд бизнинг умидимиз, умримиз давомчи-сидир. Шу боси, уларни доимо муносиб сўзлар билан эркаласак мувофаки-ятга эришамиз. Аксинча, хаддан зиёд талтайтиришнинг охири вой. Нозик ва беғубор кўнгиллар мөхрибон ота-онаси, ака-опасининг ширин сўзлари тафтидан яйраб-яшнасин. Ахир, бизнинг асосий максадимиз шу эмасми?

Райхона ХЎЖАЕВА,
"Ma'rifat" мухбири

2016-yil 16-iyul, № 57 (8914)

(Davomi. Boshi 5-, 6-betlarda.)

Maktab sport zalida mavzuni o'rgatishda fotosuratlar, videoroliklardan foydalanish maqsadga muvofiq. Bunda tasvir nechog'lik yirik, aniq va rangli bo'lsa, o'quvchilarning mavzuni o'zlashtirishi ham shuncha oson kechadi. Masalan, 3-sinfda "O'z-o'zini nazorat qilish tartibi" mavzusiga oid og'iz bo'shilg'ini to'g'ri parvarishlash, qaddiqomat holatini nazorat qilish, tana a'zolari bilan bog'liq sanitariya-gigiyena talablariga riyo etish haqidagi ma'lumotlarni kompyuter grafikasi hamda fotosuratlar yordamida tushuntirish samarali bo'ladi.

O'quvvachining jismoniy tarbiya darslarini audio apparatura vositalalaridan foydalanib o'tishi o'quvchilarning ruhan tetikligini vazifalarni sidqidildan bajarishdagi yondashuvini yanada oshiradi. Ayniqsa, darsning tayyorlov qismida musiqadan foydalanish samara beradi.

Bundan tashqari, jismoniy tarbiya fani o'quvvachisi mashq'ulotni samarali va

qiziqarli o'tish uchun internetdan foydalanishi lozim. Dars mavzusiga oid manbalar va ma'lumotlarni internet tarmog'idan ko'chirib olib, undan taqdimat materiallarni tayyorlab, dars jarayonida ko'rgazmali material sifatida qo'llashi maqsadga muvofiq. Umumiy o'ta ta'lif maktablarini fan o'quvvachilariga taimga oid qonun, qaror va buyruqlardan xabardor bo'lish uchun lex.uz, uzedu.uz, rtm.uz, ziyonet.uz, pedagog.uz saytlaridan foydalanishi lozim.

Ushbu saytlarda fan o'quvvachilar uchun ta'lif sohasida kechayotgan o'zgarishlar, yangiliklar va turli o'quv qo'llanmalari, tavsiyalar hamda dars ishlannalar berilgan bo'lib, ularga ijodiy yondashgan holda amaliyotda foydalanish tavsuya etiladi. Sport olamidagi yangiliklardan xabardor bo'lish uchun olimpic.uz, sports.uz saytlariga murojaat qilish, ushbu saytlar orqali jismoniy tarbiya faniga doir materiallarni tanlab olish hamda dars jarayonida samarali foydalanish maqsadga muvofiq.

Internet tarmog'idan materiallarni ko'chirib olish va dars jarayonida qo'llash uchun jismoniy tarbiya fani o'quvvachilar quydagi bilishi zarur:

- kompyuterden foydalana olish;
- internet tarmog'i haqida chuqrur ma'lumotga ega bo'lish;
- saytlarga kira olish va mustaqil ravishda slayd tayyorlash;
- sport va jismoniy tarbiyaga oid yangiliklarni ko'chirib olish;
- internet tarmog'idan olingan ma'lumotlarni video va audioroliklar tarzida darsda qo'llay olish.

Jismoniy tarbiya fanidan sho'ba yig'ilishlarida muhokama qilish uchun quydagi mavzular tavsya etiladi:

1. 2015-2016-o'quv yilida amalga oshirilgan ishlar tahlii va 2016-2017-o'quv yilida amalga oshiriladigan asosiy vazifalar.

2. Yangidan takomillashtirilgan darsliklar, o'quv qo'llanmalari hamda tavsiyalarni o'quv yili davomida tatbiq etish masalalari.

3. Majjud sport seksiyalari faoliyatini takomillashtirish usullari.

4. Sport jihozlaridan to'g'ri va samarali foydalanish yo'llari.

5. O'quvvachilar "Umid nihollari" sport o'yinlariga tayyorlash, bellashuvning maktab, tuman bosqichlarini yuqori saviyada o'tkazish masalalari.

Tasviriy san'at

Tasviriy san'at fani o'quvvachilarda ranglarni his etish va mohirona qo'llay olish ko'nigmalarini, badiiy did hamda madaniyatlari shakllantirishga xizmat qiladi. Shaxs uchun muhim sifatlarining rivojlanishiga samarali ta'sir ko'rsatadi. Borliq, go'zallik, dizayn estetikasi bu fanning asosini tashkil qiladi.

Tasviriy san'at darslarida rasmlarning to'g'ri tahlil qilinmasligi, ijodiy ishga noto'g'ri yondashish o'quvvachilarning fanga qiziqishi pasayishiga sabab bo'ladi. Biroq kuzatuv va tahlillar shuni ko'r-satmoqdaki, ayrim o'quvvachilar tasvir yoki chizmalarini to'g'ri, aniq o'chamda chizishni o'rgatish bilan kifoyalanib, fanning asosiy maqsadlaridan biri bo'lgan chizmalar va asarlarni o'qishni o'rgatishga e'ibor qaratmaydi. Natijada o'quvvachilar ta'minning keyingi bosqichida o'qish hamda tanlagan kasbi bo'yicha ish jarayonida qiyinchiliklarga duch keladi. Shuning uchun ham rasmni estetik idrok qilish bilan birga, uni mazmunan tushunib yetishga o'rgatish uchun fan o'quvvachisi yetarlicha mahoratga ega bo'lishi lozim. Rasmlearning, avalo, shakli, rangi, kompozitsion yechimi, hajmi, qadr-qimmati o'quvvachiga sodda tarzda tushuntirilishi zarur. So'ng xulosa chiqarish uchun o'quvvachini mustaqil fikrashga o'rgatish muhim sanaladi.

O'quvvachiga tasviriy va amaliy san'at asarlarni tahlil qilish, ular haqida fikr bildirish, mualliflari to'g'risida ma'lumot olishni o'rgatish niyoyatda muhim. Majjud imkoniyatlarni hisobga olib, har bir o'quvvachiga O'zbekiston hamda jahon tasviriy va amaliy san'ati asarlarni farqlash, ularning mazmuni haqida qisqa bo'lsa-da, ma'lumot berish kerak.

1-7-sinflarning "Tasviriy san'at" darsliklari R.Xudoyberganov, O.Tansiqboyev, A.Ikromov, R.Ahmedov, A.Mo'minov, G'.Abdurahmonov, A.Alimov, A.Mirsoatochning rangtasvir

ishlari, X.Rahimova, I.Jabborov, B.Jalolov, R.Mirtojiyev kabi haykal-taroshlar, O.Fayzullayev, Y.Raupov kabi naqqosh ustalarning hayoti va ijodidan namunalar berilgan.

Tasviriy va amaliy san'at asarlari tahlilini o'rganishda darsliklar asosiy manba bo'lib xizmat qiladi. Zamonaviy o'quvvach darslik va an'anaviy metodikalaridan tashqari yangi ma'lumotlar bilan muntagaz tanishib borishi, axborotni saralashi, undan unumli foydalanib, darslarni samarali tashkil etishi talab etiladi. O'quvvchi ijodkor, fidoyi bo'lib, o'z ustida timmay izlanishi, internet saytlaridan sohaga oid ma'lumotlarni o'rganib borishi lozim. Fan o'quvvachilar zarur ma'lumotlarni www.uzedu.uz, www.eduprofile.uz, www.rtm.uz, www.ziyonet.uz, www.kitob.uz, www.referat.uz kabi ta'lim portallaridan olib, ijodiy yondashgan holda foydalanishi maqsadga muvofiq. Buning uchun ilg'or pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, multimedia ilovalaridan foydalanib, darsni tashkil etishi lozim. Ayniqsa, mashq'ulot jarayonida chizilayotgan grafik ish bosqichma-bosqich harakatli tasvirlar orqali ekranدا ko'rsatilsa, o'quvvachilar tasvir hosil bo'lishini avval o'quvvachidan eshitadi, darslikdan o'qidi ya ko'zi bilan ko'rib, tasavvurga ega bo'ladi. Bu esa, o'z navbatida, o'quvvachilarning fazoviy tasavvurlarini yanada rivojlanish bilan birga, mavzu haqida to'liqroq tushunchaga ega bo'lishiga xizmat qiladi. O'g'il-qizlarning fanga qiziqishini oshirib, kasb-hunarga yo'naltiradi. Bunday taqdimatlardan o'quvvach va o'quvvachlar nafaqat tasviriy san'at, balki geometriya darslarida, darsdan tashqari mashq'ulotlarda mustaqil foydalanib, bilimi oshirishi mumkin.

2016-2017-o'quv yilida 1-, 2-, 3-sinf "Tasviriy san'at" darsliklari qayta ishlani, zamonaviy dizaynga ega bo'ldi va qator o'zgartirishlar bilan mazmunan boyitildi.

Jumladan, 1-sinf darsligi bo'yicha:

- darslikda berilgan foto-illustratsiyalar qayta ishlani, rasm ishslash bosqichlari o'quvvachlar yoshiga moslashtirildi. Darslikdagi ayrim ranglar aslidagidek ko'rinishini keltirildi;
- darslikning 16-betidagi saat rasmi yumaloq shakliga ega moychechak guli rasmiga almashirildi;
- 37-betdag'i "Uch tulki" ertagi asosida rasm ishslash" mavzusi bolalarga mos boshqa ertak mavzusi bilan almashirildi;
- 45-betdag'i O'rol Tansiqboyevning "O'zbekistonda mart" asari sifatli ko'rinishdagi, mavzuga mos asarga almashirildi.

2-sinf darsligi bo'yicha:

- Darslikda berilgan foto-illustratsiyalar qayta ishlani, rasm ishslash bosqichlari o'quvvachlar yoshiga moslashtirildi. Jumladan, 13-, 15-, 16-sahifalardagi illustratsiya va ma'lumotlar mavzuga mos bo'lmagan sababli o'zgartirildi;
- 23-sahifada berilgan R.Ahmedov haqidagi ma'lumot mavzu yakuniga kiritildi;

- 24-, 25-, 26-, 28-betlardagi "Portfel rasmini ishslash" mavzusiga doir illustratsiya va ma'lumotlar almashirildi;
 - "Ro'mol uchun naqsh" mavzusi almashirildi;
 - 12-mavzuning boshlanishidagi tasviriy san'at asari o'rni 48-betdag'i O'rol Tansiqboyev haqida ma'lumot berildi;
 - "Natyurmort ishslash" mavzusiga doir 22-sahifaga natyurmort haqidagi ta'rif kiritildi;
 - 28-mavzuning 106-sahifasidagi odam rasmini ishslash bosqichlari 2-sinf o'quvvachisiga murakkabli qilishi tufayli darslikdan chiqarildi;
 - 29-mavzudagi illustratsiyalarning o'rni almashirildi;
 - 34-mavzudagi 2-test savoli qayta ishlandi;

3-sinf darsligi bo'yicha:

- darslikda berilgan foto-illustratsiyalar qayta ishlani, rasm ishslash bosqichlari o'quvvachlar yoshiga moslashtirildi. Jumladan, 1-mavzuga oid rasm ishslash almashirildi;
 - 3-mavzuga doir 15-betdag'i natyurmort almashirildi;
 - "Yo'lsimon shaklda naqsh ishslash" mavzusi almashirildi;
 - 21-betdag'i axromatik, xromatik ranglar haqidagi ma'lumotlarning mavzuga umuman aloqasi yo'qligi bois darslikdan chiqarildi;
 - "Tog'da kuz" mavzusiga doir 41-betda berilgan tasvirlar mavzuga moslashtirildi;
 - 11-, 12-mavzularda berilgan asar boshqa tasviri aniq ishga almashirildi;
 - "Toshbaqa bilan chayon" masali asosida rasm ishslash" mavzusi qayta ishlandi;
 - "Dorboz bola" mavzusida rasm ishslash" mavzusiga doir 67-betdag'i foto olib tashlandi;
 - 18-mavzudagi "Tengdoshingiz ijodidan" keltirilgan namuna bugungi kun talabiga javob beradigan rasm bilan almashirildi.

Darsliklarga kiritilgan o'zgartirishlar avgust kengashlari sho'ba yig'ilishlarida muhokama etilib, darslik bilan ishslashning samarali usullari ishlab chiqilishi lozim. Zero, darslikdan oqilona foydalanish dars samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Tasviriy san'at fani bo'yicha sho'ba yig'ilishlarida muhokama qilish uchun quydagi mavzular tavsya etiladi:

1. Tasviriy san'at darslarida o'quvvachilarning ijodkorlik faoliyatini oshirish;

5. Tasviriy san'at darslarida o'quvvachilarning ijodkorlik faoliyatini madaniy merosimizdan unumli foydalanish.

6. Tasviriy san'at fanini o'qitishda madaniy merosimizdan unumli foydalanish.

7. O'quvvachilarning ijodiy qobiliyatini rivojlantirishda tasviriy san'at darslari hamda sinf va maktabdan tashqari ishlash uyg'unligini ta'minlash.

8. Tasviriy san'atdagi yo'nalishlar hamda ko'rgazmalilik.

9. Tasviriy san'at darslarida illustratsiya va reproduksiyalarning ahamiyatini.

10. Tasviriy san'at darslarida o'quvvachilarning ijodkorlik faoliyatini rivojlantirishda elektron darslik va multimedialardan foydalanish amaliyoti va istiqbollarini.

(Davomi 12-betda.)

Ma'rifat
etodist

(Davomi. Boshi 5-, 6-, 11-betlarda.)

Mehnat ta'limi

Umumta'llim fanlari bo'yicha o'quvchilar egallagan bilim, ko'nikma va malakalarini mutazam nazorat qilish, o'quvchilarning bilmidagi bo'shilqlarni o'z vaqtida to'ldirib borish bilan birga, iqtidorli o'quvchilardagi intellektual potensialning mutazam rivojlanishiga shart-sharoit yaratish bugungi kunning muhim vazifasi hisoblanadi.

Shuningdek, o'quvchilarni kattalar bilan hamkorlikda faoliyat olib borishga qiziqitirish, ularning salomatligini muhofaza qilish va

mustahkamlashga qaratilgan pedagogik yondashuvlar hamda tajribalarni boyitish, o'quv-tarbiya jarayonida zamонавиу педагогик texnologiyalardan foydalanish kabi vaqtida olmoqda.

O'quvchilarni ilk mabkab yoshidan turli kasblar olami bilan tanishtrish, qiziqishi asosida sog'lig'i va qobiliyatiga mos kasb tanlashga yo'naltirish ishlarni tizimli tashkil etish, mustaqil hayotga tayyorlash, texnologik operatsiyalarni to'g'ri bajarish, texnika va texnologiyaga oid bilimlarni shakllantirish.

amalda qo'llay olishga o'rgatish orqali ta'larning keyingi bosqichida o'z yo'nalishini to'g'ri va ongi tanlashida mehnat ta'limi fanining ahamiyati katta.

Mehnat ta'limi amaliy fan hisoblanib, darslarning 75 foizini amaliy mashg'ulotlar tashkil etadi. Amaliy mashg'ulotlarning natijaviyligiga erishishda buyumni tayyorlashga oid tuzilgan **texnologik xarita** muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu o'rinda aytilish kerakki, mehnat ta'limi darslarini o'rganish, tahlil qilish natijasida aynan buyumni tayyorlash texnologik xaritasiga asosida o'tilgan dars texnologik xaritasiz o'tilgan darsga nisbatan samarali va yuqori

ko'rsatkichlarga ega bo'lmoqda.

Biroq barcha umumiy o'rta ta'lim muktabalarda mehnat ta'limi o'qituvchilarining buyumni tayyorlash texnologik xaritalaridan o'rinni va tizimli foydalanishi yo'lga qo'yilmagan. Bu holat fanning sifati va samaradorligini oshirishga salbiy ta'sir ko'rsatmoqda.

Shu bois sho'ba yig'ilishlarida mehnat ta'limi o'qituvchilarga buyumni tayyorlash texnologik xaritalaridan foydalanish yo'llari va mustaqil tayyorlash usullari tushuntirilishi lozim. Quyuda berilgan namunaga ijodiy yondashgan holda texnologik xaritalarni tayyorlash tavsija etiladi.

Mebellar uchun dasta tayyorlash texnologik xaritasini

T/r	Ish ketma-ketligi	Ish eskizi	Asboblar		Jihoz va moslamalar
			o'Ichov	ish	
1.	Xom-ashyo tayyorlash		chizg'ich, qalam, go'niya	arra, randa	Parmalash va TSD-120 uskunalarli
2.	Silindri yo'nish va qirqib qo'yish		chizg'ich, qalam, go'niya	arra, randa, iskana	Parmalash va TSD-120 uskunalarli
3.	Shipni yo'nish		chizg'ich, qalam, go'niya	arra, randa, iskana	Parmalash va TSD-120 uskunalarli
4.	Faska ochish va dasta oyoqchasini yo'nish		chizg'ich, qalam, go'niya	arra, randa, iskana	Parmalash va TSD-120 uskunalarli
5.	Dasta kallagini yo'nish		chizg'ich, qalam, go'niya	arra, randa, iskana, jilvir qog'oz	Parmalash va TSD-120 uskunalarli

Texnologik xaritaning vazifasi amaliy mashg'ulot jarayonida ishning mazmuni, ketma-ketligi, ishlov berilishi, o'chash asboblarining qaysi vaqtida, qanday ishlantilishi, zaruri xomashyo va uni tayyorlash jarayonini ko'rsatib berishdan iborat. Bu esa o'quvchining mustaqil, rejali tartibda faoliyat yurishida muhim ahamiyat kasb etadi.

Texnologik xaritanı tayyorlashga quyidagi talabalar qo'yildi:

- o'quv dasturiga mos kelishi;
- mazmunaq yakunlanganligi;
- operatsiyalar qismalarining aks ettirilishi;
- shakl va tuzilishning keng qamroviligi, foydalanishga qulayligi;
- ko'rgazmalilik, tushuntirilishi zarur bo'lgan chizmalar, rasmilar, jadvallar bilan namoyish etilishi;
- ish usullarini to'g'ri bajarish va ularning sifat mezonlarini aks ettirish;
- o'z-o'zini nazorat qilish usullari va xavfsizlik texnikasi qoidalari, sanitariya-gigiyena talabalarining yoritilishi.

Mehnat ta'limi fani o'qituvchisining kasbiy mahorati, pedagogik salohiyatini oshirishda ilg'or pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan hamda videodars, videofilm, videoeroliklardan foydalanishning ahamiyati katta.

Dars jarayonida o'quvchilarni fan va texnika yangiliklari bilan tanishtrish, kam quvvatlari elektr manbalari bilan ishlovchi maishiy texnikalardan foydalanishga o'rgatish ishlarni tashkil etishda soharing ilg'or tajribali mutaxassislarini tomonidan tayyorlangan videogarslardan samarali foydalanish o'rni. Ushbu elektron resurslardan dars jarayonida oqilonla foydalanish yo'llari sho'ba yig'ilishlarida muhokama etilib, takliflar asosida natijaviyligi kafolatlangan darslar yuzasidan tayyorlangan tavsiyalar barcha o'qituvchilarga yetkazilishi lozim.

Darsning sifati va samaradorligini oshirishda darslikning o'mi katta. Shu bois o'qituvchining asosiy vazifalaridan biri o'quvchini darslikdan unumli foydalanishga, mustaqil ishlashga o'rgatish bo'lmoq'i lozim. Bunda o'quvchining o'zlashtirgan bilimi amaliy mashg'ulotda mustahkamlanadi. O'quvchi dars jarayonida darslikda berilgan ish usullarini bajarish bilan birga, o'z ustida mustaqil ishlaydi hamda ishga ijodiy yondashish ko'nikmalari shakllanadi.

Shuni yoddan chiqarmaslik kerakki, fan o'qituvchilar o'quvchining qiziqish va qibiliyatlarini rivojlanishiga yuzasidan sinf rahbari va ota-onalar bilan hamkorlikda ish olib borishi lozim.

Fan o'qituvchisi dars jarayonida o'quvchilarda kommunikativ, pragmatik, axborot bilan ishslash, shaxs sifatida o'z-o'zini rivojlanish, umumadman, ijtimoiy faol fuqarolik kompetensiyalarini shakllantirishga va rivojlanishga ahamiyat berishi kerak.

Mehnat ta'limi fani yo'nalishi bo'yicha darsdan tashqari to'garak mashg'ulotlarini to'g'ri va tizimli tashkil etish ham samara beradi. Jumladan, o'g'ilqizlar o'z qiziqishlaridan kelib chiqib to'garakka jalb etilsa, bo'sh vahti to'g'ri taqsimlanadi; ijodkorlik qobiliyati oshadi, tasavvuri kengayadi; o'z mehnatidan zavqlanishga o'rganadi; oila byudjetiga foyda keltiradi. Qolaversa, to'garak mashg'ulotlarining yillik taqvim rejasini o'quvchilarining qiziqishi, maktabning ichki sharoiti, hududiy xususiyatiga mos holda tuzish maqsadga muvofiq.

Shu nuqtiga nazardon avgust kengashlarida fan samaradorligini oshirishda metodbirashmaning o'mi katta ekaniga alohida ahamiyat qaratish lozim. Yillik ish rejasini tuzishdan avval har bir fan o'qituvchisi o'z faoliyoti yuzasidan hisobot taqdirm etish bilan birga, vujudga kelgan muammolar, ularning yechimi va kelgusidagi vazifalarni ko'rsatib o'tishi kerak.

Fan metodbirashma rahbari o'qituvchilar tonomidan belgilangan vazifalar asosida yillik rejani shakllantirib, har oyda fan o'qituvchisi uchun ochiq darslar, to'garak mashg'ulotlari mavzularini belgilab berishi, bugungi kun talabi asosida tuzilgan o'z ustida ishslash rejasini tasdiqlashi lozim.

Sho'ba yig'ilishlarida quyidagi mavzularni muhokama qilish tavsija etiladi:

- o'qituvchining kasbiy kompetentililiginin shakllantirishda mustaqil ta'larning o'mi;
- mehnat ta'limi darslarida mediasresslardan foydalanish;
- murakkab mavzularni o'zlashtirishda innovatsion texnologiyalarini o'mni;
- texnologik xarita — dars samaradorligining asoslaridan bire;
- mehnat ta'limi fanida darsdan tashqari to'garak mashg'ulotlarining o'mi;
- ta'larning asosi — darslik; darslikdan unumli foydalanish yo'llari;
- o'quvchilarni kasb tanlashga yo'naltirishda mazkur fikr-mulohazalar hamda tavsija etilgan mavzularni muhokama qilish bilan birga, mehnat ta'limi darslari mazmuniga "Sog'lom ona va bola yili" davlat daesturida belgilangan vazifalarni singdirgan holda yangi o'quv yilda amaliy oshiriladigan vazifalarni belgilab olish maqsadga muvofiq.

2016-yil 16-iyul, № 57 (8914)

ЁРҚИН РАНГЛАР МОДДАЛАР АЛМАШИНУВИНИ БУЗАДИ

Иллинойс штатидаги Шимоли-ғарбий университети ва Кливленд шаҳридаги Кейс-Вестерн университети тадқиқотчилари ёрқин ранглар оғизмиздига моддалар алмашинувига сезилиларни тъсир ўтказишни аниқлади.

"МедВести" манбасида ёзишича, бунга ишонч ҳосил килиш учун ўтказилган тадқиқотга 19 нафар кўнглини жалб этилган. Қатнашчилар уз кун давомида кучли ёритилган хонада яшаган, икки гурух ахратилган. Биринчи гурух кўк рангли, иккинчи гурух ёрқин рангли чироқлар билан ёритилган хонада тахминан 10 ярим соат давомида машгул олиб борди.

Жараёнга параллел равишда олимлар улар танасидаги глюкоза, инсулин, стрес маргени, гревин ва лептин миқдорини мунтазам назорат қилип турди. Шу билан бирга кўнгиллиларнинг умумий ахволи, иштахаси, чарчоқ ва ўйқусизлик ҳолатлари ҳам кузатиб борилди.

Маълум бўлишича, ёрқин ранглар инсулин ишлаб чикарилишини кучайтиради, бу эса, қанд касаллиги хавфини оширади. Шу сабабли мутахассислар ётишдан олдин барча чироқларни ўчириб, қоронги хонада ухлашни тавсия этади.

ҲАВО ТОЗАЛОВЧИ МИНОРА

Маълумки, ахолиси зич жойлашган шахарларда ҳавонинг мусаффоги бирмунча салбий томонга ўѓагари. Бунинг натижасида бир қатор экологик муаммолар юзага келиши мумкин. Калифорния университети мутахассислари мазкур йўналишида янги тадқиқотга кўл урди.

"Hi-News" манбасида келтирилишича, АҚШ ахолисининг деярли тенг ярми кулай шароитда яшамайди, аксинча ифлосланган хаводан нафас олиша мажбур. Сўнгги тадқиқотларда маълум бўлишича, Россиянинг 50 фоиз шахарлари ахолиси ҳам шундай муаммо билан курашиб келади.

Голландиялик дизайнер Даан Рорзегард одамларнинг яшаш шароитини яхшилаш, ҳавонинг ифлосланishi дарражасини камайтириш мақсадида баландлиги 7 метр бўлган "Smog Free Tower" номли ҳавони тозаловчи минора барпо этди.

Минора худди чангюткич сингари ҳавони тозалайди ва фильтрлаб, махсус тўйнук орқали ифлос ҳавони чиқариб юборади. У 0,5 киловатт соф энергия сарфлаб, 30 минг куб метр ҳавони тозалаши мумкин. Курилма бу энергияни ўзи ишлаб чиқариши имконига ҳам эга.

Уч йиллик изланишлар маҳсулни бўлган ушбу лойиха одамларда қизиқиш ўйғотди. Унинг нафакат ҳаво тозаласи, балки ажабтовор дизайнни ҳам эътиборни тортади.

Миноранинг яна бир хусусияти шундаки, у ички қисмга тўпланинг колган улердордин майдан заррачаларига ишлов беради. Улардан зеб-зийнат востилали, хусусан, тўғониги ва узукларга безак берувчи маҳсулотлар тайёрлайди. Минора битта қўйматбаҳо тош олиш учун 1000 куб метр ҳавони тозаласи лозим.

реклама • ҳыдан-кечик • реклама • ҳыдан-кечик • реклама • ҳыдан-кечик • реклама • ҳыдан-кечик • реклама • ҳыдан-кечик •

Маликов Зафар Маматкуловичнинг "Разработка высокоеффективных центробежных пылеуловителей на основе аэродинамических процессов (Аэродинамика жараёнлари асосида юқори самарали марказдан қочма чанг туттиклиарни ишлаб чиқиши)" мавзусидаги докторлик диссертациясининг ҳимояси ўзбекистон Миллий университети ва Тошкент давлат техника университети ҳузуридаги фан доктори илмий даражасини берувчи 16.07.2013 T/FM.02.02 рақамли илмий кенгашнинг 2016 йил 28 июль соат 10:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: 100095, Тошкент шаҳри, Университет кўчаси, 2-йй. Тел: (0-371)246-46-00; e-mail tstu info@idtu.uz

Нурмуровов Салоҳиддин Дусмуродовичнинг "Создание конструкционных материалов с использованием ультраподисперсных порошков вольфрама" (Вольфрамнинг ультраподисперс кукунларидан конструкцион материаллар яратиши) мавзусидаги докторлик диссертациясининг ҳимояси ўзбекистон Миллий университети ва Тошкент давлат техника университети ҳузуридаги фан доктори илмий даражасини берувчи 16.07.2013 T/FM.02.02 рақамли илмий кенгашнинг 2016 йил 28 июль соат 14:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: 100095, Тошкент шаҳри, Университет кўчаси, 2-йй. Тел: (0-371)246-46-00; e-mail tstu info@idtu.uz

Абулимити Йилининг "Марказий Осиё эндемик ўсимликларининг биоцид пептиллари ва уларнинг амалиётга татбиқи" мавзусидаги докторлик диссертациясининг ҳимояси Биоорганик кимё институти ва ўзбекистон Миллий университети ҳузуридаги 16.07.2013.К/В/Т.13.01 рақамли фан доктори илмий даражасини берувчи илмий кенгашнинг 2016 йил 29 июль соат 10:00 даги мажлисida бўлиб ўтади.

Манзил: 100125, Тошкент шаҳри, Мирзо Улугбек кўчаси 83-йй. Тел/факс: (0-371) 262-35-40, 262-70-63; e-mail: asrarov54@mail.ru

КЎЗ НУРИНИ ҚАЙТА ТИКЛАШНИНГ ЯНГИ УСУЛИ

Вандербилт университети олимлари электротики ёрдамида кўриш қобилиятини яхшилаш мумкинлигини аниқлади, деб маълум қилди "Deccan Chronicle" нашири.

Миянинг алоҳида белгиланган қисмларини 20 дақика давомида кўзгатиш орқали кўриш қобилиятини сезиларида даражада яхшиланади. Ўтказилган тадқиқотлар мазкур иммий хуласани яна бир бор тасдиқлади.

Тақриба учун жалб этилган кўнгиллилар узоқ ва яқинни яхши, нисбатан яхши ва ёмон кўрчилар бўйли, улар уч гурухга ахратилди. Ҳар бир иштирокчидан экранда ажратиб кўрсатилган чизикнинг кай даражада тиник эканини баҳолаб бориш талаб этилди. Олимлар мазкур усул кўриш қобилиятини даражасини анъанавий аниқлаш усулни, яни алоҳида ҳарф ёки белганини айтишга қаратилган стандарт тизимдан кўра аниқроқ натижага берганини таъкидлашди.

Бош миянинг кўриш қобилиятига таъсир ўтказувчи қатламини электротико тасирида фоллаштириш орқали кўзида муаммоси бўлган инсонларга ёрдам бериш мумкин. Жараён бошлангандан 20 дақиқа ўтгач, иштирокчилар тестни қайтадан топшириди. Мазкур муолажадан сўнг 75 фоиз кўнгиллида ижобий ўзгариши рўй берганни тасдиқлайди.

ШВЕЦИЯ ЭЛЕКТР ЙЎЛЛАРНИ СИНОВДАН ЎТКАЗМОҚЧИ

Энг сўнгги русумдаги электромобиллар ҳам аккумулятордан фойдаланади. Шу сабабли уларни йўл-йўлакай тўхтаб кувватлантириш зарур. Швециялик муҳандислар эса маҳсус лойиҳа асосида электрлашибилган қатнов йўлларни яратди.

"Hi-News" манбасида келтирилишича, тадқиқотчилари мазкур тақрибани синаб кўриш учун, аввало, йўлнинг иккى километрни ажратиб олди. Йўл устидан юк машиналари харакатини тавъимловчи маҳсус электр тармоқлари ўтказилди. Уларнинг куввати 750 вольтга тенг бўйли, асосан, юк машиналари, айрим ҳолатларда автобуслар ҳам кувватланади. Шахсий автомобиллар эса мазкур тармоқлардан фойдаланни учун етарли баландликка эга бўлиши лозим.

Тадқиқот учун ёнлиги двигателларни асосида яратилган, ўртача катталикка эга литий-ион аккумуляторлар билан таъминланган гибрид юк машиналаридан фойдаланилмоқда. Транспорт воситаси бир марта тўлиқ кувватланганч, иккى километр йўл босади ва маҳсус ёй ёрдамида бир электрлашибилган тармоқдан иккинчи тармоқни ўтади. Шунингдек, ушбу автомобилларда анъанавий ёнлиги двигателлари ҳам мавжуд. Аммо улардан факат фавқулодда ҳолатларда ёки электр тармоқлари мавжуд бўлмаган жойларда фойдаланилади.

Махфузә РЎЗИЕВА, Мадина АЛЛАЁРОВА ва ўғилой АБДУСАТТОРОВА тайёрлади.

ДИҚҚАТ, ТАНЛОВ! «ЖАМИЯТ ВА МЕН»

Ўзбекистон мустақил босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликларини кўллаб-куватлаш ва ривожлантириш ҳамоат фонди республикадаги босма ва интернет нашрлар, ахборот агентликлари журналистлари ва фотожурналистларни учун «Жамият ва мен танловини ҳыдан-кечик» мавжуд.

Танловга жамият учун мухим ахамиятга эга, мамлакатимиздаги ижтимоий-сиёсий, социал-иктисодий, маданий-маърифий, хукукий соҳалардаги ислотларнинг бориши, жамиятнинг фаол аъзолари ташаббусларини бирлаштириш, ННТ, фуқаролик жамиятининг бошқа институтлари, ОАВ ва давлат ҳокимиётини ва бошқаруви органлари билан ўзаро ижтимоий шериклик ҳамда жамоатчилик низоратини кучайтиришга қаратилган ижодий ишлар кўйидаги йўналишлар бўйича багул килинади.

Танлов ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҳузуридаги Нодавлат низкоротаташкилотларини ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини кўллаб-куватлаш ҳамоат фондининг моливий кўмагида ўтказилади.

Танлов ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҳузуридаги Нодавлат низкоротаташкилотларини ва фуқаролик жамиятининг бошқа институтларини кўллаб-куватлаш ҳамоат фондининг моливий кўмагида ўтказилади.

яхши материал;

— ижтимоий шериклик мавзусида ёртилган энг яхши материал;

— жамоатчилик низорати мавзусида ёртилган энг яхши материал.

Махсус номинациялар:

— «Ўз даврининг қаҳрамони» мавзусида энг яхши макола;

— «Софлом она ва бола йили» давлат дастури доирасида ёзилган энг яхши макола.

Танловни ўтказиш шартлари ва тартиби:

Танловга номзодлик учун таъдим этилган материаллар 2016 йил 1 январдан 10 ноябргача босма нашрларда чоп этилган бўлиши керак. Улар юксак касбий даражада билан ажрабли туриши ва кўйидагилардан иборат бўлиши мақсад-га мувофиқ;

• таъдим этилган мавзуга мувофиқ лики;

• мавзуни ёртишида асослилик ва ўзига хослик;

• материалнинг маънодорлиги ва тушунарлилиги;

• аниқ ва ишончи маълумот.

Танловда иштирок этиши учун аризалар мазкур энг мавзуда ёртилган вақтдан бошлаб 10 ноябрга қадар 100129, Тошкент шаҳри Алишер Навоий кўчаси, 30-йй, 2-қават, 45-хона манзили бўйича кабул килинади. Мурожаат учун: (371) 244-14-28.

Хар бир номинация бўйича танловғибонлар махсус диплом ва ноутбук билан тақдирланади.

Танловга юборилган материаллар қайтарилмайди, улар учун тақриз ёзилмайди ва ҳақ тўланмайди.

Одамзод бутун умрига маъни-мазмун бағишиловчи инсоний хислатлару фазилатларни, маънавий-тарбиявий заҳирани ўз болалигидан олади. Шу маънода, ёши ултаган сари, тирикликинг мураккаб синонлавари, тақдирининг турфа имтиҳонларига дуч келгани сайнин инсон ўз болалигига мурожаат қиласеради. Ўз ҳаётни давомида унга бот-бот қайтади, соғинади, мадад сўрайди, болалигидан муқоясалар излаб, ўзи пишетган ҳаётни, бугуни ва эртанди куни учун хуло-салар чиқаради.

Яңги авлод, янги насллар учун ҳам бошқа улуғроқ авлод вакилларининг болалиги ибрат ва қиёсан со-лишитириб кўрмоқлари учун тажриба мактаби бўла олиши мумкин.

Ҳозирги фарзандларимизнинг болалиги билан, дейлик, бундан қирқ-эллик ийл олдинги болаликни мутлақо солиштириб бўлмайди. Бутун бошли мустабид тузум, ёғон мафкура емиришиб кетди. У замонларга қор-ёғирларда, намчиб совук эгатлар аро дийдирاب пахта тергар, кўсак чувиган юпун ва бенаво болалик хос бўлган.

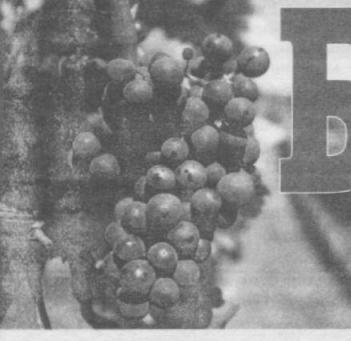
Ўзбекистон ҳалқ шоюри Сироқиддин Саййиддинг болалик эсадликлари, сиз азиз ўқувчиларни фикру мулоҳаза қилишига, дарсу сабоқлари, бегам-беармон ўқув-чишика ва болалик паллалари чиншидай оқ ва озода мактаблару кўркам спорт кошоналарида ўтётган болаларни-да бефарқ қолдирмайди, муқояса қилиб, керакли хулосаларни чиқаришига ундиши, деб умид қиласиз.

атроф, дашту далалар ҳам алланиб ҳаракатланиб бораётгандай, осмон ҳам, олам ҳам чексиз-адоксиз, отамнинг ранги униқан эски чопонидан тер ҳиди билан тупроқ иси келади, бу қадрдан ҳидлар худди мана шу паллалардан бошлаб кейин бир умр меннинг димомидма, согину ҳижронларимда ўришиб қолишини мен ҳали билмайман. Олисларда ҳисор тоғларининг омоннупар чўққилари якирайди, отам "Уша тоғларнинг орқасида Самарқанд бор" дейдилар-да кейин, "Хийла, ана у икки шохли тоғни кўярсанни балам, Важжак қишилгомиз шунгичин орқасида, Мамасайд бованнинг боби ҳам ўша ерда" деб менга бобо

Бир

бош узум, олма, шрафтоли

(Болалик эсадликларидан)

Болалик мевалари.

Ёз жазирамаси, саратор чилласида оғилхоналаримиз узра осмонга тарвақалаб кетган қайрагочлару тут шохларида шира чиқарб, олтиндай ярқираб товланиб тургувчи жавзи узумлар. Алофдан келибок, агил-тапил ювинганча қайрагоч шохига тармашман. Ширинлигидан узумнинг шарбати новдаларга ҳам томиб, шира хосил қилган. Кафтларим чипл-чишл ёпишади. Ари, кўнгизлар гужон ўйнайди. Кўзлаб қўйганим энг баланд шоҳдаги пиши-етилиб кетганидан зарҳал тусга кирган, шираси тошиб-томиб турган энг катта бош узумни завқ ва иштиёби билан узб оламан-да, йўғон бандидан тишлаганча пастга қараф эна бошлайман. Ширин-шакар неъматидан айрилаётганини сезганиданми, оғиз-бурунларим атрофида арилар қовоғирилар жазава тутгандай ғўнгиллаб айланади. Мен эса ҳалиги катта бир бош узумни ховлиқанча челадаги сувга ботириб ювандай бўламан-да, олча тагидаги турпоқ супадаги шолча устидан ўтириб олиб, яримта нон билан пакъос тушираман. Дунёнинг бирор-бир боласи ўшандо мез маза қилгандай роҳат қилмаган бўлса керак. Буни мен кейин, йиллар ўтиб улгайганимдан сўнг, шеъру ҳижрон дўрида, айрилиқ ва соғинч шахрида мусофирили торғанимдан кейин англаб етаман...

Ҳар донаси катта одамнинг кичкина баромғина келдиган кора ҳусайнин ҳам ҳеч эсмидан чикмайди. Бу узум фақатнина бир жойда – Кундажувуда, Нура онамнинг ховлисида ўсади. Ақамнинг айтишига кўра, Мамасайд бобом экиб кетган экан. Бахайт турдона дарахтининг қуюк шоху новдаларини ўраб, чирмаб олган бу токни мен кейинчалик Кундажувозга борганимда ўз қўзим билан кўриб, ўз қўлларим билан узум узб олганман. Отам ҳар ийли август ойи кириб, писта пишиги бошланди дегунча Мастроури, Мамалатиф амакиларим, Исломиддин тогам билан маслаҳатлашиб, эшак-увловларга дөв-дастгоҳларни ўлаб, писта теришига отланарди. Нура онамнинг яхи кўрадиган кўккўз арзандаси сифатида отам Шарофиддин акамни ҳам ўзи билан бирга олиб кетарди. Олам, мен, сингилларим эса салкам бир ой интиқ бўлиб, уларнинг тогдан қайтишини кутар эдик.

Отамларнинг тогдан қайтаётгани ҳақидаги хушбабар уларнинг ўзларидан бир кун олдин этиб келарди. Эртасига чошхо пайти қишлоғимизнинг Санѓюқ тарафидан, Боронбой трактирчанинг ўйи ортидаги, Ражабали амакимис, Шамсия момонинг кўчасига кирадиган чизмор яланглика байрам-томушани кўринг. Таранг қилиб писта солинган олча хуржуларнинг

устидан ярим-япалоқ қоплар, уларнинг устидан эса ток барглари, шоҳшабба ташланган, тол, иргайнинг химчалари билан маҳкам чирмаб бойланган бир қулоч-бир қулоч келдиган катта-катта саватлар ортилган, юкнинг оғирлигидан ихраб-ғириллаб келаётган эшаклар, уларнинг орти билан ёёнишидан "их-их" лаб йўлга солиб келаётган отам, Саломиддин акам, Шарофиддин ва Ислом тогаларни кўриб қувончимиз ичга сизмай кетади.

Қишлоғининг тор, чанг кўчаси бўйлаб йўл-йўл тик иштонда, оёқланг ва бегам-беармон ҳолда отамнинг ёнларида – ўйимизга яқинлашётиганини сезибми, қадамини тобора илдамлаётган эшаклар билан баб-бара-вар ўюрги бидирлаб бораётганимни, жиққа терга ботганидан қоп-кора тусга кирган кўккўз эшаклар, дўлгайтган олача хуржулару сирли саватларгача, отамнинг мамнун, бардам қиёфаларийо гап-сўзларига қадар – кейин бутун умр болалигимнинг энг қадрдан ва азиз манзараси янглиг, бор ҳаётим давомида менинг энг кўп орзиктиргувчи, мен энг кўп соғинчиги булил ғоғларимининг беғубар муродларни ташкидларни бирор-бир олиб, олчалик сифатида бирор-бир паллалари сифатида бирор-бир лавҳаси ҳам ўйнай-ўзгарамай шундайлигича менинг хотираидан сакланиб қолади.

Отам билан ақамга тегишили икки

саросима, бесарсанжом эшак ниҳоят ҳовлимигизга киргандан кейин анча тинчлабил қолади. Отам Саломиддин акам билан аркон-айилларни бўшатиб, ечиб, бир-бирошдан юкларни тушира бошлидай. Мен учун энг қизиги, ичимни қизидириб, бетоқат қилаётган нарса – саватлар эди. Отам ахролимини сезди ҷоғи, саватлардан бирни юк устидан ечиб кўтаришкан, дархол ерга кўйди-да, химча-богичларни бўшатиб, устма-уст килиб ёғилган ток баргларини бир-бир олиб, "Мана сизга, Мамасайд бобомнинг богоғидан" деб саватнинг ичидан бир бош мўжизани олиб менга узатади. Бу – доналари баромқа-баромқа келдиган, узун-узун, ярми.кора, ярми онамлар қовурадиган жигар рангига ўхшаш узум, йўқ, узум эмас, катта бир бош узум шаклидаги ҳақиқий мўжиза эди. Мен бунақ чироили ва гаройб ўзумни биринчи бор кўриб тургандим. Юз-қўзларим бирдан чарак-қулоқ-чакнаб кетади. Эзилган ток барги ва таррак хипчин ҳиди урилган, шира иси ва яна мен бунгача билмаганим ажабтурор иш ва бўйлар узумни отамнинг кўлидан олганим ҳамони димомигим урилиб иштаҳамни китиқларкан, энг узун, қоп-кора узум донасини дарров оғизмий соларканман, тишларим орасидан карсиллаган товуш чиққандай бўладида, бутун оғиз-танглай-лунжларим бола бўлиб шу пайтгача тобтиб кўрмади.

Ҳаёт кийин эди. Энди ўйлаб кўрсам,

оилмиздан ичка-чаркирм юқорида, Ҳаччакулоқ қишлоғи билан туташ узумзор, олмазор бօғ экан. ҳамма олмазуллар аллақачон териб олинган, олмаларнинг тагини қалин ҳас-хазон коплаган, ўт-алоф, гумай билан ажриклар гов боблаб коришб қулоқлашиб ўйшиб ётиди. "Шу ер бўлади" деб отам ниҳоят бир ялангликда Кўкбўзни тўхтатади-да, нўхтасига бойланган узун арқони хуржундан қириб, гулмиҳини ерга қўқаркан, "Ана энди балам, мен ўрайвераман-да, сиз алафларни бир ўйга йигаверасид" деб чопонини ечиб, хуржунинг устига таҳлаб кўйгандан кейин, ўт ўришига тушуб кетади. Отам ўтни ҳафсала ва иштиёқ билан, аста, шошимлай, бир хас ҳам копларни ўйнаб, олмазор баваларни ўйнаб, бир-бир ўйриб-ўйриб. "Бай-бай-бай, бова ватанларнинг мевалари-да бу, ол балам, тўйтўнча егин" деб айтган сўзларигача – шу ҳолат, шу қадрдан манзараларду лавҳалар – ҳамма-ҳаммаси мен учун тақорламас хотирага айланишини, ота ўйда, онамнинг багрида кечган бу шодмон ва баҳтиёр лаҳзалирим бир умр қайтариласлигини айланишини ҳали билмайман ҳам, ҳаёлмига ҳам келтиромлайман. Мен, хозирча Мамасайд бобомдан ёдгор қолган, факаттина Нура онамнинг ховлисида ўгулнишади ўтишеб юртасига сизимнинг чиғанини изҳориб, қишлоғимиздан назаримда хиндиистонча йўлдан саватларга жойлаб-авайлаб келтирган, ҳар донаси оғизмини тўлдириб, тишларим орасидан карсиллаб товуш берадиган кора хусайн узумнинг отам тутқазган катта бошини тиззалиримга кўйгандан маза қилиб тушираётган, дунёда бундай маза ва роҳатдан бошқа ҳеч нимани ўйламаётган, дунё фақат шу бир бош узумданнина иборат деб билаётган беш яшар бегам-беармон боламан, холос.

Ҳаёт кийин эди. Энди ўйлаб кўрсам,

оилмиздан ичка-чаркирм юқорида, Ҳаччакулоқ қишлоғи билан туташ узумзор, олмазор бօғ экан. ҳамма олмазуллар аллақачон териб олинган, олмаларнинг тагини қалин ҳас-хазон коплаган, ўт-алоф, гумай билан ажриклар гов боблаб коришб қулоқлашиб ўйшиб ётиди. "Шу ер бўлади" деб чопонини ечиб, хуржунинг устига таҳлаб кўйгандан кейин, ўт ўришига тушуб кетади. Отам ўтни ҳафсала ва иштиёқ билан, аста, шошимлай, бир хас ҳам копларни ўйнаб, олмазор баваларни ўйнаб, бир-бир ўйриб-ўйриб. "Бай-бай-бай, бова ватанларнинг мевалари-да бу, ол балам, тўйтўнча егин" деб айтган сўзларигача – шу ҳолат, шу қадрдан манзараларду лавҳалар – ҳамма-ҳаммаси мен учун тақорламас хотирага айланишини, ота ўйда, онамнинг багрида кечган бу шодмон ва баҳтиёр лаҳзалирим бир умр қайтариласлигини айланишини ҳали билмайман ҳам, ҳаёлмига ҳам келтиромлайман. Мен, хозирча Мамасайд бобомдан ёдгор қолган, факаттина Нура онамнинг ховлисида ўгулнишади ўтишеб юртасига сизимнинг чиғанини изҳориб, қишлоғимиздан назаримда хиндиистонча йўлдан саватларга жойлаб-авайлаб келтирган, ҳар донаси оғизмини тўлдириб, тишларим орасидан карсиллаб товуш берадиган кора хусайн узумнинг отам тутқазган катта бошини тиззалиримга кўйгандан маза қилиб тушираётган, дунёда бундай маза ва роҳатдан бошқа ҳеч нимани ўйламаётган, дунё фақат шу бир бош узумданнина иборат деб билаётган беш яшар бегам-беармон боламан, холос.

Ҳаёт кийин эди. Энди ўйлаб кўрсам,

оилмиздан ичка-чаркирм юқорида, Ҳаччакулоқ қишлоғи билан туташ узумзор, олмазор бօғ экан. ҳамма олмазуллар аллақачон териб олинган, олмаларнинг тагини қалин ҳас-хазон коплаган, ўт-алоф, гумай билан ажриклар гов боблаб коришб қулоқлашиб ўйшиб ётиди. "Шу ер бўлади" деб чопонини ечиб, хуржунинг устига таҳлаб кўйгандан кейин, ўт ўришига тушуб кетади. Отам ўтни ҳафсала ва иштиёқ билан, аста, шошимлай, бир хас ҳам копларни ўйнаб, олмазор баваларни ўйнаб, бир-бир ўйриб-ўйриб. "Бай-бай-бай, бова ватанларнинг мевалари-да бу, ол балам, тўйтўнча егин" деб айтган сўзларигача – шу ҳолат, шу қадрдан манзараларду лавҳалар – ҳамма-ҳаммаси мен учун тақорламас хотирага айланишини, ота ўйда, онамнинг багрида кечган бу шодмон ва баҳтиёр лаҳзалирим бир умр қайtариласлигини айланишини ҳали билмайман ҳам, ҳаёлмига ҳам келтиромлайман. Мен, хозирча Мамасайд бобомдан ёдгор қолган, факаттина Нура онамнинг ховлисида ўгулнишади ўтишеб юртасига сизимнинг чиғанини изҳориб, қишлоғимиздан назаримда хиндиистонча йўлдан саватларга жойлаб-авайлаб келтирган, ҳар донаси оғизмини тўлдириб, тишларим орасидан карсиллаб товуш берадиган кора хусайн узумнинг отам тутқазган катта бошини тиззалиримга кўйгандан маза қилиб тушираётган, дунёда бундай маза ва роҳатдан бошқа ҳеч нимани ўйламаётган, дунё фақат шу бир бош узумданнина иборат деб билаётган беш яшар бегам-беармон боламан, холос.

Ҳаёт кийин эди. Энди ўйлаб кўрсам,

оилмиздан ичка-чаркирм юқорида, Ҳаччакулоқ қишлоғи билан туташ узумзор, олмазор бօғ экан. ҳамма олмазуллар аллақачон териб олинган, олмаларнинг тагини қалин ҳас-хазон коплаган, ўт-алоф, гумай билан ажриклар гов боблаб коришб қулоқлашиб ўйшиб ётиди. "Шу ер бўлади" деб чопонини ечиб, хуржунинг устига таҳлаб кўйгандан кейин, ўт ўришига тушуб кетади. Отам ўтни ҳафсала ва иштиёқ билан, аста, шошимлай, бир хас ҳам копларни ўйнаб, олмазор баваларни ўйнаб, бир-бир ўйриб-ўйриб. "Бай-бай-бай, бова ватанларнинг мевалари-да бу, ол балам, тўйтўнча егин" деб айтган сўзларигача – шу ҳолат, шу қадрдан манзараларду лавҳалар – ҳамма-ҳаммаси мен учун тақорламас хотирага айланишини, ота ўйда, онамнинг багрида кечган бу шодмон ва баҳтиёр лаҳзалирим бир умр қайtариласлигини айланишини ҳали билмайман ҳам, ҳаёлмига ҳам келтиромлайман. Мен, хозирча Мамасайд бобомдан ёдгор қолган, факаттина Нура онамнинг ховлисида ўгулнишади ўтишеб юртасига сизимнинг чиғанини изҳориб, қишлоғимиздан назаримда хиндиистонча йўлдан саватларга жойлаб-авайлаб келтирган, ҳар донаси оғизмини тўлдириб, тишларим орасидан карсиллаб товуш берадиган кора хусайн узумнинг отам тутқазган катта бошини тиззалиримга кўйгандан маза қилиб тушираётган, дунёда бундай маза ва роҳатдан бошқа ҳеч нимани ўйламаётган, дунё фақат шу бир бош узумданнина иборат деб билаётган беш яшар бегам-беармон боламан, холос.

Ҳаёт кийин эди. Энди ўйлаб кўрсам,

оилмиздан ичка-чаркирм юқорида, Ҳаччакулоқ қишлоғи билан туташ узумзор, олмазор бօғ экан. ҳамма олмазуллар аллақачон териб олинган, олмаларнинг тагини қалин ҳас-хазон коплаган, ўт-алоф, гумай билан ажриклар гов боблаб коришб қулоқлашиб ўйшиб ётиди. "Шу ер бўлади" деб чопонини ечиб, хуржунинг устига таҳлаб кўйгандан кейин, ўт ўришига тушуб кетади. Отам ўтни ҳафсала ва иштиёқ билан, аста, шошимлай, бир хас ҳам копларни ўйнаб, олмазор баваларни ўйнаб, бир-бир ўйриб-ўйриб. "Бай-бай-бай, бова ватанларнинг мевалари-да бу, ол балам, тўйтўнча егин" деб айтган сўзларигача – шу ҳолат, шу қадрдан манзараларду лавҳалар – ҳамма-ҳаммаси мен учун тақорламас хотирага айланишини, ота ўйда, онамнинг багрида кечган бу шодмон ва баҳтиёр лаҳзалирим бир умр қайtариласлигини айланишини ҳали билмайман ҳам, ҳаёлмига ҳам келтиромлайман. Мен, хозирча Мамасайд бобомдан ёдгор қолган, факаттина Нура онамнинг ховлисида ўгулнишади ўтишеб юртасига сизимнинг чиғанини изҳориб, қишлоғимиздан назаримда хиндиистонча йўлдан саватларга жойлаб-авайлаб келтирган, ҳар донаси оғизмини тўлдириб, тишларим орасидан карсиллаб товуш берадиган кора хусайн узумнинг отам тутқазган катта бошини тиззалиримга кўйгандан маза қилиб тушираётган, дунёда бундай маза ва роҳатдан бошқа ҳеч нимани ўйламаётган, дунё фақат шу бир бош узумданнина иборат деб билаётган беш яшар бегам-беармон боламан, холос.

Ҳаёт кийин эди. Энди ўйлаб кўрсам,

оилмиздан ичка-чаркирм юқорида, Ҳаччакулоқ қишлоғи билан туташ узумзор, олмазор бօғ экан. ҳамма олмазуллар аллақачон териб олинган, олмаларнинг тагини қалин ҳас-хазон коплаган, ўт-алоф, гумай билан ажриклар гов боблаб коришб қулоқлашиб ўйшиб ётиди. "Шу ер бўлади" деб чопонини ечиб, хуржунинг устига таҳлаб кўйгандан кейин, ўт ўришига тушуб кетади. Отам ўтни ҳафсала ва иштиёқ билан, аста, шошимлай, бир хас ҳам копларни ўйнаб, олмазор баваларни ўйнаб, бир-бир ўйриб-ўйриб. "Бай-бай-бай, бова ватанларнинг мевалари-да бу, ол балам, тўйтўнча егин" деб айтган сўзларигача – шу ҳолат, шу қадрдан манзараларду лавҳалар – ҳамма-ҳаммаси мен учун тақорламас хотирага айланишини, ота ўйда, онамнинг багрида кечган бу шодмон ва баҳтиёр лаҳзалирим бир умр қайtариласлигини айланишини ҳали билмайман ҳам, ҳаёлмига ҳам келтиромлайман. Мен, хозирча Мамасайд бобомдан ёдгор қолган, факаттина Нура онамнинг ховлисида ўгулнишади ўтишеб юртасига сизимнинг чиғанини изҳориб, қишлоғимиздан назаримда хиндиистонча йўлдан саватларга жойлаб-авайлаб келтирган, ҳар донаси оғизмини тўлдириб, тишларим орасидан карсиллаб товуш берадиган кора хусайн узумнинг отам тутқазган катта бошини тиззалиримга кўйгандан маза қилиб тушираётган, дунёда бундай маза ва роҳатдан бошқа ҳеч нимани ўйламаётган, дунё фақат шу бир бош узумданнина иборат деб билаётган беш яшар бегам-беармон боламан, холос.

Ҳаёт кийин эди. Энди ўйлаб кўрсам,

оилмиздан ичка-чаркирм юқорида, Ҳаччакулоқ қишлоғи билан туташ узумзор, олмазор бօғ экан. ҳамма олмазуллар аллақачон териб олинган, олмаларнинг тагини қалин ҳас-хазон коплаган, ўт-алоф, гумай билан ажриклар гов боблаб коришб қулоқлашиб ўйшиб ётиди. "Шу ер бўлади" деб чопонини ечиб, хуржунинг устига таҳлаб кўйгандан кейин, ўт ўришига тушуб кетади. Отам ўтни ҳафсала ва иштиёқ билан, аста, шошимлай, бир хас ҳам копларни ўйнаб, олмазор баваларни ўйнаб, бир-бир ўйриб-ўйриб. "Бай-бай-бай, бова ватанларнинг мевалари-да бу, ол балам, тўйтўнча егин" деб айтган сўзларигача – шу ҳолат, шу қадрдан манзараларду лавҳалар – ҳамма-ҳаммаси мен учун тақорламас хотирага айланишини, ота ўйда, онамнинг багрида кечган бу шодмон ва баҳтиёр лаҳзалирим бир умр қайtариласлигини айланишини ҳали билмайман ҳам, ҳаёлмига ҳам келтиромлайман. Мен, хозирча Мамасайд бобомдан ёдгор қолган, факаттина Нура онамнинг ховлисида ўгулнишади ўтишеб юртасига сизимнинг чиғанини изҳориб, қишлоғимиздан назаримда хиндиистонча йўлдан саватларга жойлаб-авайлаб келтирган, ҳар донаси оғизмини тўлдириб, тишларим орасидан карсиллаб товуш берадиган кора хусайн узумнинг отам тутқазган катта бошини тиззалиримга кўйгандан маза қилиб тушираётган, дунёда бундай маза ва роҳатдан бошқа ҳеч нимани ўйламаётган, дунё фақат шу бир бош узумданнина иборат деб билаётган беш яшар бегам-беармон боламан, холос.

Ҳаёт кийин эди. Энди ўйлаб кўрсам,

оилмиздан ичка-чаркирм юқорида, Ҳаччакулоқ қишлоғи билан туташ узумзор, олмазор бօғ экан. ҳамма олмазуллар аллақачон териб олинган, олмаларнинг тагини қалин ҳас-хазон коплаган, ўт-алоф, гумай билан ажриклар гов боблаб коришб қулоқлашиб ўйшиб ётиди. "Шу ер бўлади" деб чопонини ечиб, хуржунинг устига таҳлаб кўйгандан кейин, ўт ўришига тушуб кетади. Отам ўтни ҳафсала ва иштиёқ билан, аста, шошимлай, бир хас ҳам копларни ўйнаб, олмазор баваларни ўйнаб, бир-бир ўйриб-ўйриб. "Бай-бай-бай, бова ватанларнинг мевалари-да бу, ол балам, тўйтўнча егин" деб айтган сўзларигача – шу ҳолат, шу қадрдан манзараларду лавҳалар – ҳамма-ҳаммаси мен учун тақорламас хотирага айланишини, ота ўйда, онамнинг багрида кечган бу шодмон ва баҳтиёр лаҳзалирим бир умр қайtариласлигини айланишини ҳали билмайман ҳам, ҳаёлмига ҳам

«Биз — акл-идрокли оилалармиз»

Юртимизда болалар спортига қаратилаётган улкан ётибор мисли кўрilmagaн ўзгаришларга сабаб бўймоқда. Мамлакат ҳамда жаҳон миёсидаги мусобақаларда кўлга киритилаётган ғалабалар кўлами спортининг ёшлар ҳәётидан нақадар чуқур жой олганини кўрсатиб турибди. Маҳаллалар, таълим мусассаларидаги ўтказлаётган спорт тадбирлари бу ютуқларининг асосий пойдеворидир.

«Маҳалла» хайрия жамоат фонди томонидан ҳамкор ташкилотлар билан биргаликда ташкил этилган «Биз акл-идрокли оилалармиз» шири остидаги шахмат ва шашка мусобақаси ҳам навқирон авлоднинг етук тафаккур эгаси бўлиб улгайшида ўзига хос маҳорат мактаби вазифасини ўтаёт. Жорий йилнинг 11-15 июль кунлари мазкур бөллашувнинг худудий финал босқичлари ўтказилиб, голиблар номи аниқланди.

Самарканд вилояти да ҳам ушбу мусобақа кўтариинки руҳда бўлиб ўтди. Мусобақанинг шахар ва туман босқичларида 20 мингдан зиёд ҳаваскор шахматчилар иштирок этди. Ўз худудларида барчадан устун деб топилган 16 та оиласига спортчилар республика босқичига чиқиш учун беллашди.

Бобо-буви, ота-она ва ўғил-қизлардан иборат жамоалар ўз ёш тоғифаларида қизғин баҳс олиб боришиди. Баҳслар олимпия тизимида ўтказилиб, ҳар бир иштироқчигининг кўлга киритган натижалари ҳакамлар ҳайрати томонидан ҳисоблаб борилди. Якуний натижаларга кўра, булунғурлик Мусаевлар оиласи 1-уринни, Пастдарғом туманидан Бобомуродловлар оиласи 2-уринни, Оқдарё туманини Мардиевлар оиласи 3-уринни кўлга киритди.

— Барча жамоаларда кучли шахматчилар иштироқ этди, — деди булунғурлик Мусаев. — Математики фани ўқитувчиси бўлганиман, фарзандларим ва набираларимда «акл гимнастикаси»га нисбатан меҳр ўйғота олганман. Бугунки мусобақада жамоамизнинг ҳар бир аъзоси оиласиз шаънини муносиб ҳимоя килди.

Ҳар бир спорт турнирга ўзига хос фойдали тарафи ва афзаликлари бисёр. Шахмат билан шугулланыш болада

мантикий фикрлашни ривожлантиради, тафқури чархлади.

Ёш алоиди спортга ошно қилиш, оиласиги мухитда спортнинг ўрнини мустаҳкамлаш каби эзгу мақсадларни кўзлаб ташкил этилган «Биз акл-идрокли оилалармиз» спорт мусобақасининг Корақалпоғистон Республикаси босқичи кутилганидан-да қизиқарли ўтди. Нукус педагогика касб-хунар коллежида бўлиб ўтган беллашувда туман(шахар) саралаш босқичида голиб бўлган оиласиги жамоалар голиблар оиласи учун борди.

— Мусобақаларга жами 366 фуқаролар йигинларидан 4392 нафар иштироқчи, жами 732 жамоа қатнаши, — деди «Маҳалла» хайрия жамоат фонди Корақалпоғистон Республикаси босқичида ташкил этилган мустаҳкамлаш каби эзгу шахматни кўзлаб ташкил этилган 15 та оила якуний босқич учун кураш олиб борди.

Мусобақада 1-уринни Ҳужайли туманининг «Шамчироқ» маҳалла фу-

қаролар йигинида истиқомат килувчи Тўраевлар оиласи, 2-уринни Чимбай туманидан Рейимовлар оиласи, 3-уринни кўнгирот туманилик Есенкуловлар ҳамда Таҳтакўпир туманидан Маунленовлар оиласи эгаллади.

«Маҳалла» хайрия жамоат фонди вилоят бўлимида шахмат ва шашка бўйича мусобақанинг Фарғона вилояти босқичи ўтказилди.

Баҳсларда туман (шахар) босқичларида голибларни кўлга киритган 17 та оиласдан 102 нафар иштироқчи голиблар учун дона сурди.

Олти нафар иштироқчидан иборат ҳар бир жамоа вакилларига кўтариинки кайфият бағишилари максадиди. Маданият ва спорт ишлари бошқармаси томонидан таникли санъаткорлар ва спортичилар ишона сурди.

Олтина шахматни кўзлаб ташкил этилган «Алномиши» спорт мажмусаси мезонлик килди.

Мазкур беллашувда вилоятнинг 11та туман (шахар)ларидан 66 нафар иштироқчи голиблар иштироқчига Уйлодулла Эргашевлар оиласи кучли училари.

Кизгин ва муросасиз кечган баҳсларда голиб жамоалар номи мъалум бўлди. Унга кўра, 1-уринни Боёвут туманинг «Тинчлик» маҳалласидан Қодиржон Ҳумуқовлар оиласига наисиб этиди. Сирдарё туманинг «Элобод» маҳалласида истиқомат килувчи Уйлодулла Эргашевлар оиласи кучли училаридан ўрин олди.

Бундан ташкири мусобақа иштироқчилари «Энг тезкор жамоа», «Энг ахил жамоа», «Энг ибратли жамоа», «Энг таҳрибали жамоа», «Энг фаол жамоа».

турли номинациялар бўйича тақдирланди.

— Оиласиги биринчи ўринни олди, деб ўзлонни килишганда, роса курсанд бўлдик, — деди Тошпўлат оиласининг энг кичик вакили Абдулаҳат Маматзозиев. — Чунки бу галафада менинг ҳам хиссам бор. Рақибларим ҳам иштедодли, шахматни яхши ўйнайдиган болалар экан. Улар билан дўстлашиб, бир-бirimizidan кўп нарсаларни ўрганиб олди.

Мусобақанинг якуний натижаларига кўра, Бағдод туманинг «Самарқанд» маҳалла фуқаролар йигинида истиқомат килувчи Маматзозиев туманидан Тошпўлат оиласи голибларни кўлга киритди. 2-уринни Узбекистон туманинаги «Хотамтоя» маҳалла фуқаролар йигинида истиқомат килувчи Абдурахим Камбаров, 3-уринни Кўштепа туманинаги Акмалжон Аҳмадалиевлар оиласи эгаллади.

Республикамиз маҳаллаларида истиқомат килаётган спорти оиласи үтасидаги шахмат ва шашка мусобақаларида сирдарёликлар ҳам фаол иштироқ этиди. Худудий финал босқичига Гулистан шахридағи «Алномиши» спорт мажмусаси мезонлик килди.

Мазкур беллашувда вилоятнинг 11та туман (шахар)ларидан 66 нафар иштироқчи голиблар иштироқчига Уйлодулла Эргашевлар оиласи кучли училари.

Хикзин ва муросасиз кечган баҳсларда голиб жамоалар номи мъалум бўлди. Унга кўра, 1-уринни Боёвут туманинг «Тинчлик» маҳалласидан Қодиржон Ҳумуқовлар оиласига наисиб этиди. Сирдарё туманинг «Элобод» маҳалласида истиқомат килувчи Уйлодулла Эргашевлар оиласи кучли училаридан ўрин олди.

Бундан ташкири мусобақа иштироқчилари «Энг тезкор жамоа», «Энг ахил жамоа», «Энг ибратли жамоа», «Энг таҳрибали жамоа», «Энг фаол жамоа».

СИМЕОНЕННИНГ ЎГЛИ

Аргентинанинг «Ривер Плейт» клуби хуҷумчиси Жованни Пабло Симеоне мамлакат олимпия терма жамоаси сафиди «Рио-2016»га бориши ҳақида Аргентина футбол федерацияси матбуот хизмати хабар берди.

Жованни таники мураббий, испанларнинг «Атлетико» жамоаси устози Диего Симеоненинг ўғли. Аргентина олимпия терма жамоаси мураббий Хулио Олартикоэчэа Бразилияга борадиган 18 футбольдан иборат таркиби шаклантириди. Эътиборлиси, таркиби асосий терма жамоадан бирорта ҳам футболчи жаб итилмаган.

«Рио-2016» олимпиадасининг футбол мусобақалари 3-20 август кунлари бўлиб ўтади. Аргентиналиклар «Д» гурӯхида Гондурас, Жазоир ва Португалия термаси билан куч синашади.

ХИКАРУ ЕТАКЧИЛИК КИЛМОКДА

Шахмат бўйича жаҳоннинг амалдаги чемпиони, норвегиялик Магнус Карлсен Бильбао (Испания) шахрида давом эттаган «Мастерс» турнирининг 2-турнида хитойлик Вэй Ини ёнди.

«ТАСС»да келтирилишича, америкалик Хикар Накамура ҳаморти Уэсли Со билан, росиялик Сергей Каракин эса голландиялик Аниш Гири билан дурангга имзо чеккан. 2-турдан сўнг умумий жадвалда Накамура етакчилик килмокда. Мусобақа 23 юнда яқунланади.

ЭНГ КУЧЛИЛАР БАҲСИ

Польшанинг Краков шахрида волейбол бўйича ўтказилётган Жаҳон лигаси турнирининг финал босқичида Италия ва АҚШ жамоалари учрашида ва италияликлар 3-1 ҳисобида ғалаба қозонди.

«Спорт» манбасида ёзилишича, мусобақада сайёрамизнинг энг кучли олти терма жамоаси бош сорин учун ўзаро курашмокда. Хусусан, «А» гурӯхида Польша, Сербия ва Франция, «В» гурӯхида Бразилия, АҚШ ва Италия. Гурӯхдан икки жамоа яrim финалга чиқади.

Эрқаклар ўтасидаги мазкур турнир Халкардаги волейбол федерацияси шағелигида 1990 йилдан бўён ўтказилади. Шу пайтагча бразилияликлар 9 марта, италияликлар 8 марта голиб бўлганди.

Дилафрўз ИСАКОВА ва Жонибек НАРЗУЛЛАЕВ тайёрлади.

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўтара махсус таълим вазирлиги ўтара махсус, касб-хунар таълими маркази «Ўтара махсус, касб-хунар муассасалари ўйнчилари учун такомиллаштирилган давлат таълим стандартлари ва ўқув дастурлари асосида янги авлод ўқув адабиётларини яратиш бўйича муаллифлар танлови» тўғрисидаги ўзловини узайтирилиши тўғрисида

«Ma'rifat» газетасининг 2016 йил 11 июннаги 47-сонидаги ўзловини узайтирилган танловга буюрталарни қабул килиш мuddati 12 август соат 13:00-gacha.

Танловда катнашиши истагини билдириган барча иштироқчилар кўйидаги манзилдан танловга тегиши кўшимча маълум олишиш мумкин:

Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўтара махсус таълим вазирлиги

Ўтара махсус, касб-хунар таълими маркази

Ўтара махсус, касб-хунар таълими маркази

Тошкент шахри, Олмазор тумани, Чимбай-2, 96-йд.

Телефон: (998-71) 246-08-19,

246-08-13, 246-14-91

Ёрқин таассуротларга бой мавсум

Ўқувчилик давримизда ёзги таътил кўча чангитиб тўп тепиши лойка сувда чўмилиш билан ўтарди. Таътил даври аниқ мақсадга ўйналиримасди.

Буғунги авлоднинг ёзги таътил даври эса тамоман бошқача! Қай бир гўшага борманг, ёшлар учун замонавий спорт майдончалари, сузиш хавзалари, кутубхоналар, ахборот-ресурс марказлари, маданий-маърифий дам олиш масканлари бунёд этилган. Ўқувчиларни "Баркамол авлод" болалар марказлари ўзига чорлайди. Ижод саройларининг ёзги очик, Кискаси, болажонларнинг ёзги таътилни қаерда ва канадай ўтказиши олдиндан режалаштирилган.

Болаларнинг бўш вақтини мароқли ўтказиш, ёшлар ўртасида ватанварлик, содлом турмуш тарзи ва китобхонликни кенг тарғиб этиш, уларни "оммавий маданият"-нинг тури салбий таъсиридан ишончли ҳимоя килиш

мақсадида Халқ таълими вазирлиги томонидан ўқувчиларнинг ёзги таътил даврини мазмунли ташкил этиш чоратади. Унга кўра, стационар оромгоҳдан ташқари, курилиш-тъмирлаш ишлари олиб борилмаётган барча таълим мусасасаларида кундузги оромгоҳ фаолият кўрсатмокда. Ўртачирик туманини ўзошибирган медиа-тур кун тартибиғи ана шу мавзунинг кўйилиши бехис эмас.

Оммавий ахборот воситалири ходимлари дастлаб тумандаги 72-ИДУМда ташкил этилган кундузги оромгоҳ билан танишиди.

— Халқ таълими вазирлигининг ўқувчиларнинг ёзги таътил даврини мазмунли ўтказиш чора-тадириларига асосан, таълим муассасамиз-

да соғломлаштириш майдончилини ташкил этилди, — деди макtab директори Абдували Маматкулов. — Биринчи мавсумда 160 нафар бола марокли хордик чиқарган бўлса, иккичинchi мавсумда 172 нафар ўғил-қиз турли тўгарак ва спорт машгулларидаги катнанишиб, бўш вақтини мазмунли ўтказмоқда. Соғломлаштириш майдончамизга 15 августгача

асқотадиган кўнинмаларга эга бўлмоқда. Ёш мусавирилар, "Инглиз тили", "Кўйирчоқ театри" тўгаракларида ҳам ўғил-қизлар вақтини мазмунли ўтказмоқда.

Медиа-тур иштирокчилари нинг навбатдаги манзили тумандаги болалар ва ўсмирилар спорт мактаби бўлди. Шу йил март ойидаги фойдаланишига топширилган мазкур муассасада 780 нафардан ортиқ ўқувчи спортнинг 13 тури бўйича шуғулланмоқда. Макtab директори Азиз Эрматовнинг таъқидлаши, таълим масканидан кўплаб муайтайчилар етишиб чиқмоқда. Ўтган ўқув йилида макtabнинг 15 нафар ўқувчи муайтай бўйича ўзбекистон чемпиони бўлди.

— Ёзги таътил бўлишига қарамасдан мактабимиз эрталабдан кечгача спортсевар ўғил-қизлар билан шуғулланадиги мактабни ўзине ташкил этилган бўлса, Мавжуда Рўзиева бошчилигидаги "Моҳир кўллар" тўгарагида ўқувчilar турли буюмлар ясад, хаёдга

бала келади. Улар бу ерда турли мусобакалардан ташқари, маданий-маърифий тадбирлар ўюнлаштирилганда ўтказади. Ёзги таътил даврини мароқли ўтказаётган ўқувчиларнинг руҳи тетикилигидан хурсандмиз.

Туман "Баркамол авлод" болалар маркази ҳамда 12-боловлар мусиқа ва санъат мактабида ҳам ўқувчиларнинг ёзги таътилни мароқли ўтказиши учун зарур шароитлар яратилганига гуво бўлдик.

Медиа-тур иштирокчилари ўртачирик туманиндан бир олам таассурот билан қайтди. Фир-мулоҳазалар ўхшаш, таассуротлар катта. Энг муҳими, бундай баъзъо масканларда ҳар бир бола янги 2016-2017 ўқув йилини аъло таассуротларга бослаш учун куч-ғайрат тўпламоқда.

Ҳасан МУМИНОВ,
"Ma'rifat" мухбири

Бурхон РИЗОКУЛОВ
олган суратлар.

Ma'rifat

**TA'SIS
ETUVCHILAR:**

O'zbekiston Xalq ta'limi vazirligi,
O'zbekiston Oliy va o'rta maxsus
ta'lim vazirligi, O'zbekiston
Ta'lim, fan va madaniyat
xodimlari kasaba uyushmasi
Respublika kengashi.

Bosh muharrir Abdusamat RAHIMOV

Gazeta O'zbekiston Matbuot va axborot agentligida
2006-yil 22-dekabrda 0067-raqam bilan ro'yhatga olingan.

Indeks: 149, 150. Г-724. Tiraji 35394.

Hajmi 4 bosma taboq. Ofset usulida bosilgan,
qog'oz bichimi A-3. Bahosi sotuvda erkin narxda.

TELEFONLAR:
qabulxona — 233-50-55;
kotibiyat — 233-99-15;
reklama va marketing bo'limi —
233-42-92(faks), 236-54-17.

ISSN 2010-643006

«Ma'rifat» dan
materialarni ko'chirib
bosish tahririyan ruxsati
bilan amalga oshirilishi
shart.

Tahririyaniga kelgan
go'yozmalar tigriz
qilinmaysdi va muallifga
qaytarilmaydi.

«Sharq» nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasi.
Korxonha manzili: Buyuk Turon ko'chasi, 41-uy.

O'za yakuni — 21.40 Topshirildi — 22.00

MANZILIMIZ:
100083, Toshkent shahri,
Matbuotchilar ko'chasi, 32-uy.
Web-site: www.marifat.uz

Dizaynerlar:

Liliya BINASHEVA, Malohat TOSHOVA.

Navbatchi muharrir:

Hasan MO'MINOV.

Navbatchi:

Bobomurod XUDOYBERDIYEV.